อาสภสาร

วัดภัททันตะอาสภาราม

วารสารรายสี่เดือน ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๕๗ ประจำเดือน มกราคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖

๕๗

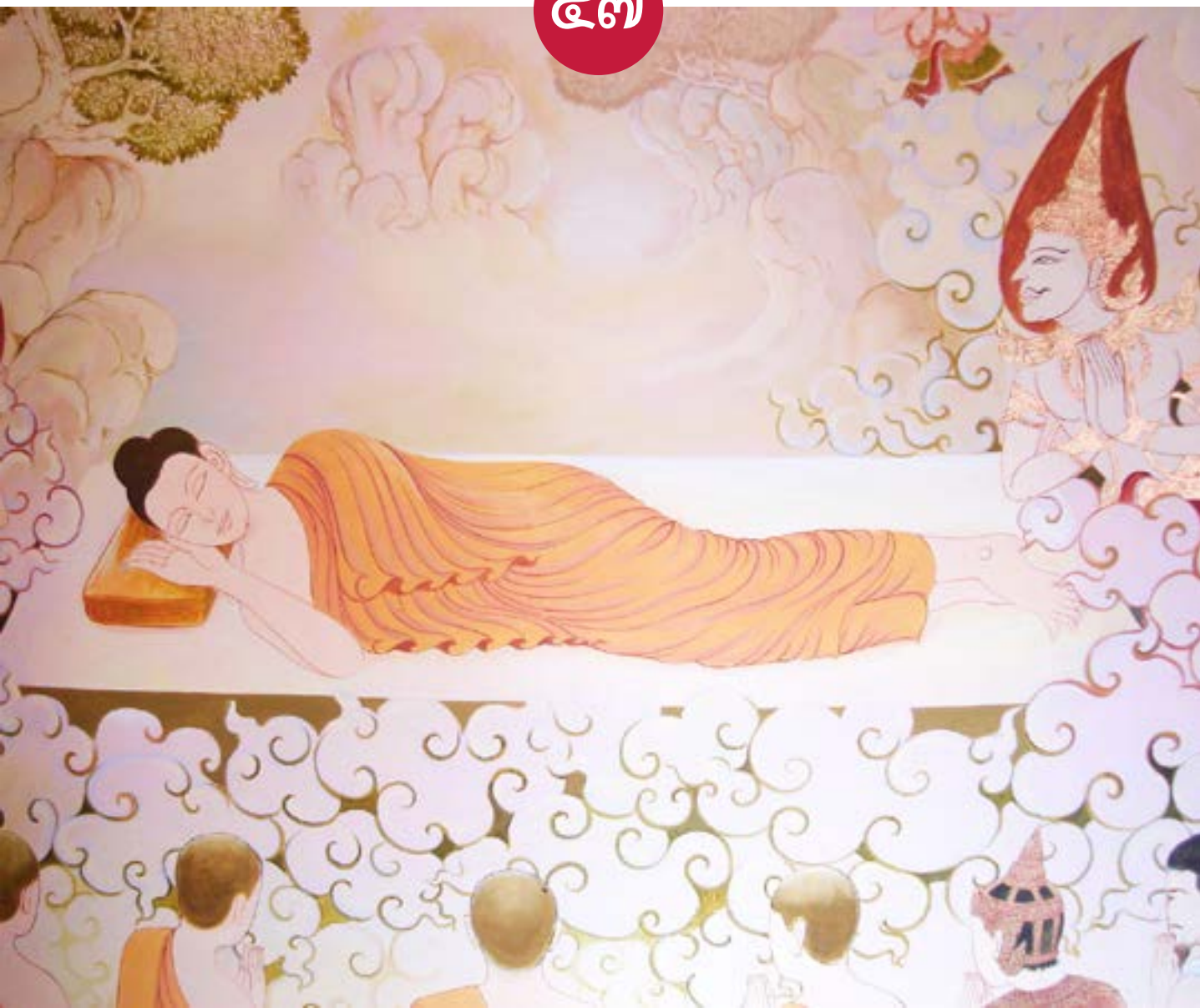

“

บางครั้งความสะดวกสบายหลาย ๆ อย่าง มันก็ทำให้เราติดข้อง เพราะไม่เข้าใจสิ่งที่มีจริงว่ามันจะต้องเป็นแบบเนี้ย เป็นเหมือนที่เราประสบอยู่ มันเกิดได้มันดับได้ หรือมันไม่เที่ยงแท้อย่างที่เราเข้าใจ มันเปลี่ยนแปลงตลอด อันนี้เข้าใจกฎพระไตรลักษณ์ได้อย่างดี

”

พระครูภาวนาวราลังการ วิ. โสรโท ภิกขุ

เจ้าอาวาสวัดภัททันตะอาสภาราม จ.ชลบุรี

สารจากบรรณาธิการ

นะมัตถุ ระตะนะตะยัสสะ
ขอความนอบน้อมจงมีแด่พระรัตนตรัย

สวัสดีครับท่านผู้อ่านทุกท่าน พบกันอีกครั้งกับอาสภสาร วารสารรายสี่เดือนของวัดภัททันตะอาสภาราม ฉบับที่ 5๗ ประจำปี พ.ศ.256๖ ในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมาก็มีกิจกรรมเกิดขึ้นหลายกิจกรรมที่วัดภัททันตะอาสภาราม โดยหนึ่งในกิจกรรมต่างๆที่น่าสนใจได้แก่ คอร์สปฏิบัติจากชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นคณะนักศึกษาจาก ประเทศสหรัฐอเมริกา (Lauder Institute, University of Pennsylvania) จำนวน 38 ท่าน นำคณะโดยคุณซูซาน จัดขึ้นเมื่อวันที่ 9-10 มีค. ที่ผ่านมา ซึ่งนักศึกษาชาวต่างชาติก็ให้ความสนใจในการเจริญวิปัสสนากรรมฐานเป็นอย่างมาก ในคอร์สนี้กระผมได้รับหน้าที่เป็นผู้ช่วยแปลภาษาให้กับ แม่ชีอาจารย์ผู้นำสอนกรรมฐานและพระครูภาวนาวราลังการในการถามตอบคำถามในวันสุดท้ายของการปฏิบัติ ซึ่งในการแปลภาษานั้นนับเป็นงานที่ค่อนข้างยากสำหรับกระผมงานหนึ่งเพราะนอกจากจะต้องเข้าใจในคำถามและคำตอบของผู้สนทนาแล้วจะต้องจดจำเนื้อความและคิดเรียบเรียงเป็นคำแปลในเวลาเดียวกัน สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งคือจะต้องรู้จักคำศัพท์ภาษาอังกฤษทางธรรมะโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งถ้าเราทราบในคำศัพท์เหล่านี้ก็น่าจะสามารถแปลให้กับชาวต่างชาติในการสนทนาหรือถามตอบธรรมะได้คล่องขึ้น ในบทความฉบับนี้จึงขอนำศัพท์ธรรมะภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับการเจริญวิปัสสนากรรมฐานมาแบ่งปันให้กับท่านผู้อ่านเป็นเกร็ดความรู้ไว้ดังนี้ครับ

โลภะ = greed
โทสะ = hatred
โมหะ = delusion

อินทรีย์ 5 = controlling faculty
ศรัทธา = faith, confidence
วิริยะ = energy, effort
สติ = mindfulness
สมาธิ = concentration
ปัญญา = wisdom

ภาวนา = mental development
สมถภาวนา = tranquillity development
วิปัสสนาภาวนา = insight development

สติปัฏฐาน 4 = foundations of mindfulness
กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน = contemplation of the body
เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน = contemplation of feelings
จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน = contemplation of mind
ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน = contemplation of mind-objects

การสังเกต กำหนดรู้ = observe, contemplate
การกำหนดรู้, บริกรรม = note, label
นั่งสมาธิ = sitting meditation
เดินจงกรม = walking meditation

ขันธ์ 5 = five Aggregates
เวทนา = feeling, sensation
เวทนาทางกาย = physical feeling
เวทนาทางใจ = mental feeling
สุขกาย = bodily pleasure or happiness
ทุกข์กาย = bodily pain; discomfort
โสมนัส, สุขใจ = mental happiness; joy
โทมนัส, ทุกข์ใจ = mental pain; displeasure; grief
อุเบกขา = indifference
สัญญา (ความจำได้หมายรู้) = perception

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณและอนุโมทนาบุญแก่ ทีมงานกองบรรณาธิการ ผู้เขียนคอลัมน์ ทีมงานถ่ายภาพกิจกรรมและโสตทัศนูปกรณ์ ทีมงานถอดเทปธรรมะ ทีมงานสมาชิกสัมพันธ์ และผู้มีส่วนร่วมทุก ๆ ท่าน นิพพานัง ปัจจโย โหตุ ขออานิสงส์ผลบุญนี้เป็นปัจจัยให้ถึงซึ่งพระนิพพาน

ผศ.ดร.พฤทธิ์ โกวิทวรางกูร
บรรณาธิการ
๑๕ มี.ค. ๒๕๖๖

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเผยแผ่พุทธธรรม และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

๒. เพื่อเผยแผ่กิจกรรมของวัด

ที่ปรึกษา

พระครูภาวนาวรารังการ วิ. (สมศักดิ์ โสรโท)
พระมหาทองมั่น สุทฺธจิตฺโต
พระปลัดอำนาจ ขนฺติโก

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.พฤทธิ์ โกวิทวรางกูร

กองบรรณาธิการ

ดร.พระมหายงยุทธ กนฺตาโภ
ศ.คลินิกเกียรติคุณ พญ.โลจนา ตันติยาทร
คุณพรพิมล จิตต์จันทร์

กราฟฟิกดีไซน์

คุณภูษณิศา กฤตพลพิมาน
คุณกฤตพล กฤตพลพิมาน

โสตทัศนูปกรณ์และภาพกิจกรรม

พระธีรภัทร จนฺทสุวณฺโณ
พระเคน สทฺธาธิโก
ดร.นาฏนภางค์ โพธิ์ไพจิตร์
คุณณุภัทรณีย์ นุติพรรณ

ถอดเทปธรรมะ

พระมหากำจัด เอกจารี
ผศ.ดร.วราพร วีระพลากร

สมาชิกสัมพันธ์

คุณพรพิมล จิตต์จันทร์

ภาพหน้าปกจากเวบไซต์ 84000 พระธรรมขันธ์

พิมพ์ที่ : หจก.แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์
๑๐๕/๑๑๐-๑๑๒ ซอยประชาอุทิศ ๔๕ ถนนประชาอุทิศ แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ ๑๐๑๔๐
https://www.thitiporn.com

สงวนลิขสิทธิ์ : ห้ามพิมพ์คัดลอกหรือตัดตอน หรือพิมพ์จำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้เขียน

สารบัญ

สารจากบรรณาธิการ	๔
ประมวลภาพกิจกรรม	๑๐
ธรรมะจากพระอาจารย์	๑๖
นานาสาระจากพระอภิธรรมปิฎก	๓๐
พระธรรมจากหลวงพ่อใหญ่	๔๒
ปกิณกะธรรม	๕๒
เรื่องเล่าจากพระสูตร	๕๖
ธรรมะน่ารู้	๖๒
English column	๖๘
แว่นธรรมปฏิบัติ	๗๔
คุยกับหมอ	๗๘
ตารางกิจกรรม	๘๒

ประมวลภาพกิจกรรม

จาริกบุญจารึกธรรมสู่แดนพุทธภูมิ ณ ประเทศอินเดีย
ระหว่างวันที่ ๑-๘ มีนาคม ๒๕๖๖

กิจกรรม
วันมาฆบูชา

กิจกรรม
คอร์สปฏิบัติธรรม นักศึกษาชาวอเมริกา จากเพนซิลวาเนีย

ขอเชิญร่วมทำบุญทอดผ้าป่าวิสาขบูชามหากุศล
เพื่อสมทบทุนสร้างอุโบสถ ๓ ชั้น
ในวันเสาร์ที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๖ เวลา ๑๐.๐๐ น.
กองละ ๙๙๙ บาท หรือบริจาคตามกำลังศรัทธา
สามารถร่วมบุญได้ที่บัญชี วัดกัททันตะอาสการาม(อุโบสถ)
ธนาคารกสิกรไทย เลขที่ 117-2-64886-6
ธนาคารกรุงไทย เลขที่ 210-0-39551-3
โทร.038-160509, 086-8198358, 084-6787160
"ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย อำนาจแห่งบุญกุศลที่ท่าน
ร่วมบุญในครั้งนี้ จงประมวลเป็นบุญญานุภาพให้ท่านประสบแต่
ความสุข ความเจริญ ด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ปฏิภาณ
ธนะสารสมบัติ และธรรมสารสมบัติ เทอญ"

ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาร่วมสนับสนุน
การเผยแผ่ธรรมะและการปฏิบัติธรรม
ตามแนวสติปัฏฐาน 4 ณ วัดภัททันตะอาสการาม
ได้ที่ บัญชี วัดภัททันตะอาสการาม
ธนาคารกสิกรไทย เลขที่บัญชี
กองทุนกลาง
117-2-64875-0
กองทุนอุโบสถ
117-2-64886-6
กองทุนเผยแพร่
117-2-64885-8
แจ้งการโอนเงินที่ @watbhaddanta.com
LINE
@watbhaddanta.com
ลู่กระแสแห่งบุญ สายธารแห่งธรรม

กรรมฐานที่เหมาะกับแต่ละจริต

พระโยคาวจร แม่ชี โยคีผู้เข้าปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ช่วงต่อไปเป็นช่วงฟังธรรมเป็นช่วงปฏิบัติธรรมร่วมกัน ให้พวกเรานั่งสมาธิ พยายามมีสติในขณะที่นั่งฟังธรรมบรรยายตามไปด้วย วันนี้ก็ตรงกับวันอังคารที่ 22 เดือนมีนาคม ปีพุทธศักราช 2565

อารมณ์กรรมฐาน

วันนี้ก็มีฟ้า มีฝน ไฟฟ้าก็ดับ ไฟฟ้าดับก็บรรยากาศขมุกขมัวบ้างเป็นธรรมดา พัดลมที่เคยใช้ได้ก็ใช้ไม่ได้ เพราะไม่มีกระแสไฟ ต้องออกแรงพัดเอา พอจะเกิดลม เรียกว่าลมกรรมฐานเหมือนกัน โยคีหรือพระโยคาวจรได้พบได้เจอในสภาวะที่กำลังปรากฏ บางคนก็ คนขี้ร้อนก็ต้องร้อนหนอเยอะหน่อยละทีนี้ บางคนร้อนไม่พอเหงื่อออกอีก เหงื่อที่เหนียวๆ แห้งช้า บางคนก็หงุดหงิดเพราะไม่ได้ดั่งใจ เคยเย็นสบาย เคยเข้ามามือคว้าพัดลมเปิด อันนี้แหละคือสมัยก่อนก็ไม่เคยมี ไม่มีสิ่งเหล่านี้ แต่บางครั้งพอมีแล้วเนี่ยเราเสพบริโภคจนชิน จนชินนะ พอชินแล้วเนี่ยพอมันขาดหายไปใจก็รู้สึกเป็นทุกข์ขึ้นมาทันที เราดูนะดูใจจากสิ่งพลัดพรากจากสิ่งที่คุ้นเคย จากสิ่งที่รักก็ได้ แล้วก็รู้สึกเป็นทุกข์เพราะเคยคุ้น เคยมีอยู่ตลอด แต่พอไม่มีก็รู้สึกว่าขาด มันเป็นทุกข์ แต่บางคนเข้าใจสภาวะพวกนี้ก็กำหนดเอาเป็นอารมณ์กรรมฐาน หรือเอาเป็นอุปกรณ์ที่จะสอนให้เรามีสติเท่าทันกับสิ่งที่กำลังปรากฏอยู่ สิ่งที่กำลังมี มันกำลังมี ไม่ใช่มันไม่มีนะ มันมี จริงๆ มันเกิดมันดับ แต่มันก็เหมือนอยู่นานนะ บางครั้งถ้าเรารอเขาแจ้งไว้ประมาณทุ่มหนึ่งถ้าซ่อมเสร็จอะไรเสร็จนะ เขาจะปล่อยกระแสไฟฟ้ามา เพราะไม่ใช่เฉพาะเราเท่านั้นนะ คนอื่นก็เดือดร้อนด้วย เพราะมันเป็นสายไฟแรงสูง ก็กระจายเป็นวงกว้างธรรมดา ที่นี้เราก็ได้เจอกับสภาพที่เหมือนกับเมื่อก่อนยังไม่มีไฟฟ้า ก็จะใช้ตะเกียง แต่นี่ยังดีนะ มีไฟสำรองก็ยังพอให้แสงสว่างบ้าง หรือไฟตามถนนหนทางก็จะมีไฟจากโซล่าเซลล์ แสงอาทิตย์ เวลาเดินกลับกุฏิกลับกุฏิก็ยังมีไฟให้อยู่ แต่ในกุฏิเนี่ยอาจจะมืดก็ต้องใช้ไฟฉาย เพราะไฟฉายมีกันทุกคน ถ้าเราเปรียบอุปมาเนี้ยก็จะได้กับพอเรามีสติมีปัญญา มันก็รู้จักแก้ไขปัญหาต่างๆ บางครั้งแสงไฟมันก็ส่องเข้าไปในที่มืดได้เฉพาะกำลังของความสว่าง แต่กำลังสติกำลังปัญญาที่อบรมอยู่เนืองๆ เนี่ยมันส่องเข้าไปในจิตในใจ ส่องเข้าไปเห็นโทษเห็นภัยของการเวียนตายเวียนเกิด เห็นโทษเห็นภัยของกิเลส เห็นมั้ยมันต่างกันนะ ฉะนั้นคนเราจะหลุดพ้นหรือจะหมดจด จะถึงความบริสุทธิ์ได้เนี่ยไม่ใช่เพราะศีลเพราะสมาธิอย่างเดียวแต่เพราะปัญญา เพราะปัญญา ถ้าไม่มีปัญญาเนี่ยก็ทำความหมดจดให้เกิดขึ้นได้ยาก ฉะนั้นโยคีทั้งหลายก็ต้องพยายาม ทุกข์ที่เกิดหรือสภาพที่มัน

กำลังปรากฏเนี่ยก็คืออารมณ์กรรมฐาน ทำให้เราได้สติได้ปัญญา ได้คิดได้พิจารณา ได้ทบทวนในสิ่งที่ไม่มี พอมีก็เกิดความรู้สึกว่า เอ๊ะ! เคยชินกับสิ่งที่มี แต่พอมันไม่มีความรู้สึกอีกอย่างหนึ่ง นี่แหละเราต้องฝึกบ่อยๆ นะ พอเจอของจริงอย่างบางครั้งทำให้รู้สึกได้ดี มีสติมีปัญญา รู้สึกเข้าใจสิ่งที่กำลังปรากฏได้ดีขึ้นนะ ก็พยายามฝึกไปปฏิบัติไป บางครั้งธรรมะคือธรรมชาติ สอนให้เรารู้จัก สอนให้เราเข้าใจ สอนให้เราคิดออกบอกได้ แล้วก็พยายามแก้ไขหรือใช้ให้มันถูกให้มันต้องใช้ให้มันถูกหรือพยายามปรับให้อยู่ได้กับสิ่งที่เราเรียกว่าสภาพแวดล้อม ก็อยู่ได้ นะอยู่ได้ ถ้าเมื่อก่อนก็อยู่ได้สบายไม่ได้คิดถึงว่าจะมีเลยนะ ก็เอาเท่าที่มี แต่พอมีแล้วก็คิดจะมีหรือคิดจะมีมากขึ้น เครื่องอำนวยความสะดวก สะดวกสบายมากขึ้น แต่บางครั้งความสะดวกสบายหลายๆ อย่าง มันก็ทำให้เราติดข้อง เพราะไม่เข้าใจสิ่งที่มีจริง ว่ามันจะต้องเป็นแบบเนี้ย เป็นเหมือนที่เราประสบอยู่ มันเกิดได้มันดับได้ หรือมันไม่เที่ยงแท้อย่างที่เราเข้าใจ มันเปลี่ยนแปลงตลอด อันนี้เข้าใจกฎพระไตรลักษณ์ได้อย่างดี

อารมณ์กรรมฐานที่เหมาะกับจริต

ทีนี้วันนี้ก็จะพูดถึงเรื่องของผู้ปฏิบัตินะ ผู้ปฏิบัติที่มีคำถามว่าผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องเลือกอารมณ์กรรมฐานที่เหมาะแก่จริตของตนเองหรือไม่อย่างไร อันนี้คือ ผู้ปฏิบัติหมายถึงผู้ปฏิบัติทั่วๆ ไป ไม่ได้จำเพาะเจาะจง หรือแม้กระทั่งคนที่เริ่มปฏิบัติ หรือคนที่กำลังปฏิบัติอยู่อย่างเงี้ยจำเป็นมั้ยต้องเลือกอารมณ์กรรมฐาน หรือเลือกอารมณ์ที่เหมาะกับจริตของตัวเอง ทีนี้คำว่าจริตเนี่ย จร (จะระ) หมายถึงท่องเที่ยว จริตก็คือเหมือนกับ จิตที่มันชอบไป มันชอบเที่ยวไป มันชอบคุ้นชอบเคยกับสิ่งนั้นๆ หรือพื้นเพหรือนิสัย จะเรียกว่าพฤติกรรมทางจิตใจอย่างนี้ก็ได้ ซึ่งมันเป็นเรื่องภายในที่สั่งสมมา ซึ่งท่านกล่าวเอาไว้ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเนี่ยก็มีอยู่ 6 จริต ด้วยกัน 6 จริต

ราคะจริต

อย่างพื้นเพหรือนิสัยของบางคน จิตมันชอบเที่ยวไป มันชอบท่องเที่ยวไป หมกจม หรือคุ้นเคยอยู่สิ่งที่สวยๆ งามๆ ท่านเรียกว่าราคะจริต คือเป็นคนรักสวยรักงาม ชอบความเป็นระเบียบเรียบร้อย ชอบความสะอาด คำพูดก็ชอบคำพูดที่อ่อนหวาน พูดจาไพเราะอ่อนหวาน อะไรต่อมิอะไรก็ต้องสละสลวย ต้องเนี้ยบ ไม่เนี้ยบไม่ได้ รวมไปถึงเห็นอะไรก็ต้องงาม ต้องเป็นระเบียบ คนเหล่านี้ก็มักจะ จริงๆ คนเรามันก็มีครบทุกจริตนั่นแหละ แต่ว่าความเข้มข้นหรือความเด่น ในจริตตัวใดตัวหนึ่งเนี่ย มันอาจจะรู้สึกพิเศษอย่างบางคนเนี่ยเห็นสิ่งสวยงาม เห็นคนสวยคนหล่อคนงาม มันรู้สึกชอบขึ้นมาทันที มันพอใจขึ้นมาทันที มันยินดี เรียกว่าราคะจริต กำหนัดยินดีคือพอใจเห็นบ้านเมืองสะอาดเป็นระเบียบ เห็นถนนหนทาง เห็นศาลงศาลาเป็นระเบียบเรียบร้อย ก็ชอบ เห็นคนแต่งตัวเรียบร้อยเป็นระเบียบก็จะเป็นประเภทนี้ ถ้าไม่เป็นระเบียบก็รู้สึกอึดอัดไม่ชอบ อันนี้ประเภทที่หนึ่งนะ บางคนก็บอกคนรักสวยรักงาม สั้นๆ เนี่ย

โทสะจริต

จริตที่สองเรียกว่า โทสะจริต เรียกว่าโทสะจริต โทสะจริตเนี่ยเป็นคนที่เรียกว่ามองอะไรมองลบๆ มองตรงกันข้าม เวลาเดินเนี่ยท่านบอกว่าเดินลงส้น เดินเสียงดัง พูดจาก็อาจจะตรงไปตรงมา โผงผาง เวลาไม่พอใจขึ้นมาเนี่ยก็จะเห็นว่าสิ่งที่ไม่ควรพูดก็พูดออกมา อันนี้เป็นพวกโทสะจริต โทสะจริตชอบมีปฏิฆะนู่นนี่อยู่เรื่อยเรียกว่าเห็นอะไรก็เกะกะ ไม่ถูกใจ ไม่พอใจอยู่เรื่อย อันนี้โทสะจริตนะ

โมหะจริต

จริตที่สามเรียกว่าโมหะจริต โมหะจริตเนี่ยเป็นคนหลง เป็นคนที่ไม่กระปรี้กระเปร่า ไม่กระตือรือล้น เซื่องซึม เป็นคนขี้เกียจนะ อันนี้พวกที่มีจริตอย่างนี้ คือโมหะ

สัทธาจริต

จริตที่สี่เรียกว่า สัทธาจริตเนี่ยก็คือความเชื่อ เป็นคนเชื่อง่าย แล้วก็เลื่อมใสนะ เลื่อมใสอะไรได้ง่ายๆ เนี่ย อันนี้ก็คือเรื่องของความเชื่อ อาจจะบางคนก็อาจจะถึงขั้นงมงายไปเลยก็มี อันนี้เรื่องของศรัทธา สัทธาจริต เห็นอะไรก็ศรัทธาง่าย เชื่อง่าย ฟังโน่นฟังนี่ก็เกิดปีติได้ง่ายๆ นะบางคนมีความเชื่อ

พุทธิจริต

ต่อไปจริตที่ห้าเรียกว่า พุทธิจริต พุทธิจริตนี่ก็คือคนที่ชอบใช้ปัญญานะ ชอบใช้ปัญญาพิจารณา หาเหตุหาผล มีปฏิภาณ มีไหวพริบดี สามารถโต้ตอบกับคนทุกประเภทได้ดีอย่างนี้ อันนี้เป็นพวกคิดเยอะ ใช้ความคิด ใช้เหตุผล ใช้ปัญญา ไม่ได้เชื่ออะไรง่ายๆ อันนี้เป็นพวกพุทธิจริต

วิตกจริต

และสุดท้ายข้อที่หกก็คือวิตกจริต วิตกจริตเนี่ยก็คือเป็นคนที่อาจจะเป็นคนขี้กังวล เป็นคนวิตกกังวล เป็นคนคิดมากนะ แล้วก็กลัวโน่นกลัวนี่ ระแวงโน่นนี่ไปเรื่อย เป็นคนที่เรียกว่าวิตกไปเอง วิตกในสิ่งที่ยังไม่เกิดก็มี หรือวิตกในสิ่งที่มันล่วงมาแล้วก็มี ทั้งๆ ที่มันหมดไปแล้ว ทั้งๆ ที่มันยังไม่มี บางครั้งก็วิตกกังวลไปเรื่อย เราจะเห็นว่าคนประเภทนี้จะคิดมากเหมือนกัน คิดมากแล้วก็วิตกกังวลกับความคิดของตัวเอง เลยเรียกว่าวิตกจริต จะเห็นว่า เอ๊! วิตกไปเองมั้ง อย่างเนี้ย คิดไปเองหรือเปล่า คนพวกนี้จะชอบคิดมาก เวลาได้ยินได้ฟังก็ชอบวิตกเกินกว่าเหตุ คิดไปเองละ เป็นทุกข์อันนี้จริตหกอย่างนะ จริตทั้งหก

กรรมฐานที่เหมาะกับจริตต่างๆ

ราคะจริต

ทีนี้ผู้ที่ปฏิบัติกรรมฐานเนี่ย ถ้าในผู้ปฏิบัติสมถกรรมฐาน คือกรรมฐานที่เป็นอุบายทำใจให้นิ่งให้สงบหรือให้ตั้งมั่นกับอารมณ์นั้นๆ เนี่ย ถ้าผู้ที่เจริญสมถะกรรมฐานท่านบอกว่าต้อง เหมือนกับในคำภีร์ชั้นหลัง ท่านบอกว่าต้องเลือกกรรมฐานที่เหมาะสมนะ ในชั้นหลัง ต้องเลือก เหมือนกับต้องเลือก อย่างคนที่มีราคะจริตเนี่ยกรรมฐานที่อาจจะเหมาะกับผู้ที่รักสวยรักงามชอบความเป็นระเบียบต่างๆ ต้องเจริญกรรมฐานประเภทที่เรียกว่าเกี่ยวเนื่องกับสิ่งที่ตรงกันข้าม อย่างพิจารณาอสุภกรรมฐานอย่างเงี้ยเอาอสุภกรรมฐานมาพิจารณาซากศพ ซากศพแต่ละอย่าง ตั้งแต่ตายแล้วเป็นยังไง มีหนอน หรือถูกสับเป็นท่อนๆ ก็แล้วแต่ หรือแร้งกาหมามันกินแล้วแต่ หรือบางครั้งก็ซากศพที่เขาเผาไฟ มันไหม้บ้างไม่ไหม้บ้างอย่างนี้ ก็ไปพิจารณา ท่านบอกว่าต้องเกี่ยวเนื่องกับเรื่องพวกนี้ จะได้เห็นสิ่งที่ตรงกันข้าม สิ่งที่ไม่สวยไม่งาม หรือพวกกายคตาสติอย่างนี้อันนี้กรรมฐานประเภทนี้นะ

โทสะจริต

จริตที่สองเนี่ย โทสะจริต ท่านบอกว่าให้เจริญกรรมฐานที่เกี่ยวกับกสิณเรียกว่า วรรณกสิณ วรรณกสิณอย่างสีต่างๆ สีขาว สีเหลือง สีแดง เป็นต้นเกี่ยวกับพวกสี วรรณะก็คือพวกสีอาจจะเหมาะ แล้วก็เจริญพรหมวิหารคือเจริญเมตตาพรหมวิหาร แผ่ที่เราเรียกว่าแผ่ความเมตตาปรารถนาดีเจริญกรุณา คิดจะช่วยเขาพ้นทุกข์ เจริญมุทิตา เจริญอุเบกขาพวกนี้ อันนี้สำหรับผู้ที่มีโทสะที่ท่านว่าเอาไว้ ตามหลักท่านว่าไว้อย่างนั้น

โมหะจริต

จริตที่สามโมหะจริต โมหะจริต พวกโมหะจริตเนี่ยท่านบอกว่าพวกนี้เป็นหลง ทำยังไงให้ไม่หลงลืม มีสติอยู่ตลอด ท่านแนะนำว่าให้เจริญอานาปานสติ จะได้อยู่กับลมหายใจอยู่ตลอด จะได้ไม่หลงจะได้ไม่เผลอ เจริญอานาปานสติ อันนี้โมหะจริต

สัทธาจริต

จริตที่สี่สัทธาจริต สัทธาจริตจิตท่องเที่ยวไปกับเรื่องของความเชื่อต่างๆ พวกนี้พบอะไรเห็นอะไรก็มักจะเชื่อง่ายเลื่อมใสเร็ว ท่านบอกว่าให้เจริญอนุสติ อนุสติอย่างพุทธานุสติ ระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ระลึกถึงคุณทานที่ตัวเองทำทานมา ระลึกถึงคุณศีลที่รักษาได้ดีแล้ว หรือระลึกถึงคุณของบุคคลที่มีหิริโอตตัปปะ เรียกว่านึกถึงเทวตานุสติ คือคนที่ทำดีแล้วได้รับผลดี ก็จะเกิดความเรียกว่าจะมีสมาธิได้ง่าย จิตใจจะไม่ออกนอกลู่นอกทาง จะอยู่กับพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ อยู่กับความดีงามต่างๆ ให้ระลึกไปในส่วนนี้

พุทธิจริต

จริตที่ห้า ก็คือพุทธิจริต พุทธิเนี่ยท่านแนะนำให้เจริญเจริญอานาปานก็ได้ อานาปานสติ หรือเจริญกรรมฐานที่เป็นประเภทที่เรียกว่านึกถึงความตาย มรณานุสติ ให้พิจารณาไป หรือพิจารณาถึงความสงบ นิพพาน อุปสมานุสสติอย่างนี้ หรือพิจารณาในส่วนที่เป็นธาตุเป็นขันธ์พวกนี้ อันนี้อาจจะเหมาะกับจริตของคนผู้ที่เป็นพุทธิจริต ชอบใช้ปัญญา ชอบใช้ปัญญาพิจารณานู่นนี่

วิตกจริต

แล้วก็จริตสุดท้ายวิตกจริต คนวิตกมากท่านบอกว่าก็เจริญกสิณ ดิน น้ำ ลม ไฟ อยู่กับเพ่งอยู่กับดิน เพ่งอยู่กับน้ำ เพ่งไฟ เพ่งลมให้จิตมันอยู่ มันจะได้ไม่กังวลมาก หรืออานาปานก็ได้ อยู่กับลมอย่างนี้นะ อันนี้คือผู้ที่ท่านเรียกว่าถ้าเป็นสมถยานิก ผู้ที่อาศัยสมถะ หรืออาศัยความสงบ อาศัยความตั้งมั่นของจิตก่อน ผู้ที่มุ่งไปอย่างนี้ เพราะสมถะเนี่ยจุดมุ่งหมายก็คือเพื่อให้เกิดฌาน กรรมฐานบางอย่างก็ถึงขั้นอัปปณา ถึงขนาดตั้งมั่น กรรมฐานบางอย่างก็แค่ใกล้ฌานอย่างเนี้ย

กรรมฐานสำหรับผู้เจริญสติปัฏฐาน

ทีนี้ในส่วนของผู้ที่เจริญสติปัฏฐาน เจริญสติปัฏฐานเนี่ยต้องเลือกให้เหมาะกับจริตหรือไม่อย่างไร บางคนก็อาจจะสงสัยแต่ในคัมภีร์เนี่ยท่านก็มีไว้เหมือนกัน ในคัมภีร์อรรถกถาของมหาสติปัฏฐานเอง หรือในคัมภีร์ชั้นหลังๆ มหาอรรถกถาหรือความเห็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นของท่านมหาสิวะกับท่านมหาอรรถกถา หรือตามหลักของเนตติปกรณ์ที่ท่านวินิจฉัยไว้ก็มีนะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้พอเราประมวลมาเนี่ยก็จะมองภาพแต่ละท่านที่ให้ความหมายเอาไว้ ก็ไม่ได้ขัดแย้งกัน นี่ว่าตามคัมภีร์นะ ว่าตามคัมภีร์ เดี๋ยวค่อยว่าด้วยเรื่องปฏิบัติตามหลักฐานที่มี

จริตของผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐาน

ที่นี้จริตของผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานเนี่ยมีอยู่สอง คือตัณหาจริตกับทิฏฐิจริต ตัณหาจริตก็ยังแบ่งออกไปเป็นอินทรีย์หรือปัญญายังอ่อนอยู่ เรียกว่าอ่อนแอหรืออ่อนหัดก็แล้วแต่ แล้วก็ผู้ที่เป็นตัณหาจริตที่มีอินทรีย์แก่กล้า มีปัญญาแก่กล้า ท่านบอกว่าอาจจะเหมาะกับการเจริญกรรมฐานในแต่ละอย่าง ในกรรมฐานทั้งสี่ คือสติปัฏฐานทั้งสี่เนี่ย

กรรมฐานสำหรับตัณหาจริต

อย่างอ่อน

อย่างผู้ที่เป็นตัณหาจริตอย่างอ่อน กรรมฐานที่เหมาะกับจริตท่านบอกว่าควรเจริญกายานุปัสสนาสติปัฏฐานก่อนนะ กายานุปัสสนาสติปัฏฐานก็คือในหมวดกาย ในหมวดกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ซึ่งก็มีที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ก็คือหมวดแรกเลยก็คืออานาปานสติ อานาปานสติเพราะเหมือนกับว่าเริ่มต้นลมหายใจเข้าหายใจออกมันมีอยู่แล้ว มีลม มีลมตรงนั้น ฉะนั้นคนที่เจริญอานาปาน แต่ในบางท่านก็บอกว่าต้องเป็นสมถยานิกบุคคลก่อน คืออาศัยสมถะนั่นแหละเป็นญาณก่อน อันนี้ว่าตามจริตก่อน คือเจริญกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน โดยเฉพาะบางคนที่มีตัณหาจริตแก่กล้าในหมวดนวสีถิกาบรรพที่ว่าด้วยป่าช้าเก้าอย่าง หรือว่าด้วยสิ่งปฏิกูล ธาตุมนสิกาบรรพ อาการสามสิบสองพวกนี้ ก็อาจจะเหมาะ อันนี้คือผู้ที่มีตัณหาจริตอย่างอ่อน

อย่างแก่

ที่นี้ผู้ที่มีตัณหาจริตอย่างแก่ คือมีอินทรีย์หรือปัญญาแก่กล้าขึ้นมาอีกหน่อย คืออาจจะไม่ต้องอาศัยกรรมฐานที่มีรูปเป็นอารมณ์เท่าไหร่ มันเป็นรูปกรรมฐานอยู่ เพราะอานาปานเนี่ยก็ลมหายใจ หรือป่าช้าเก้าพวกธาตุพวกอะไร พวกอิริยาบถต่างๆ พวกเนี้ยก็ชัดเจนอยู่แล้ว ทีนี้อรูปกรรมฐานก็คือกรรมฐานที่ไม่ใช่รูปแต่เป็นนาม เป็นนามธรรมที่ยังหยาบๆ อยู่ ก็คือเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน มาดูเวทนา มาเจริญสติ มาดูเวทนาแทน ก็จะเห็นว่ามาดูเวทนา ซึ่งเวทนาก็มีทั้งสุขมีทั้งทุกข์ มีทั้งไม่สุขไม่ทุกข์ เวทนาที่เกิดขึ้นก็เหมือนกับว่าโยคีโยคาวจรก็ตามระลึกรู้หรือตามดูรู้ทันสภาวะที่กำลังปรากฏก็คือเวทนา ผู้ที่มีปัญญาแก่กล้าขึ้นก็สามารถมาดูสิ่งที่ไม่เป็นรูปแต่เป็นความรู้สึกจนกระทั่งเห็นเวทนาในเวทนา หรือสักแต่ว่าเวทนาสิ่งเหล่านี้ที่กำลังมีกำลังปรากฏก็มีทุกคน ใครที่ยังมีขันธ์ห้า

กรรมฐานสำหรับทิฏฐิจริต

ทีนี้ที่เรียกว่าทิฏฐิจริตก็แบ่งเป็นสองเหมือนกันเพื่อให้สอดคล้องกับสติปัฏฐานที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่ามีสี่ คือ กาย เวทนา จิต ธรรม คือจริตของผู้ที่ทิฏฐิจริตอย่างอ่อน คือมีปัญญามีอินทรีย์ยังอ่อนอยู่ ยังไม่แก่กล้า ท่านบอกว่าควรจะเจริญสติปัฏฐานข้อที่ว่าด้วยจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน จริงๆ ก็คือกรรมฐานที่ไม่ได้มีรูปเป็นอารมณ์ เป็นนามธรรม แต่เป็นนามธรรมที่ละเอียดกว่าเวทนาอีก ถ้าเราเห็นแล้วนับเนื่องว่าก็เจริญมาเรื่อยๆ จนถึงขั้นจิต ที่เราบอกว่าไปดูจิต อารมณ์ที่มาประกอบกับจิตเป็นสิ่งที่ละเอียด คือเรื่องของจิต อันนี้สำหรับผู้ที่เป็นทิฏฐิจริต อินทรีย์อ่อนคือปัญญายังไม่แก่กล้า อันนี้เหมาะ

อย่างอ่อน

ประเภทที่สี่คือ ทิฏฐิจริตที่เป็นประเภทอินทรีย์แก่กล้า คือปัญญาแก่กล้าแล้ว เหมาะที่จะเจริญธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือตามเห็นความเกิดและความเสื่อมไป ตามเห็นความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปในธรรมทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ไม่ว่าจะเป็นรูปเป็นนามก็ตาม ซึ่งท่านแจกไว้ว่ามี ขันธ์ 5 นิวรณ์ 5 อายตนะบรรพ โพชฌงคบรรพ สัจจบรรพ คือละเอียดโดยลำดับ ลุ่มลึก

อย่างแก่

กรรมฐานเวลาปฏิบัติ

ทีนี้ถ้าว่าด้วยการปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติในสติปัฏฐานเนี่ยหลวงพ่อภัททันตอาสภะท่านบอกว่าจริงๆ แล้วเนี่ยเวลาที่โยคีโยคาวจรเจริญสติปัฏฐาน ไม่ได้เจริญอยู่เพียงแค่ฐานใดฐานหนึ่ง ท่านใช้คำว่าเจริญรอบ คำว่าเจริญรอบเนี่ยเหมือนแรกๆ ตามดูรู้ทันลมโดยอ้อม เราดูท้อง ท้องพองท้องยุบ อาการะอาการ อาการเคลื่อนไหว ซึ่งลมหายใจก็มีปกติอยู่แล้ว อาการท้องยุบก็เป็นปกติอยู่แล้ว ถ้านับเนื่องในกาย พอดูไป ตามดูรู้ทันไปเรื่อยๆ พอละเอียดแล้วเนี่ย พอจิตทำได้ต่อเนื่อง จิตตั้งมั่น สิ่งที่เป็นอรูปก็คือเวทนาพวกนี้ก็จะปรากฏมาเองนะไม่ต้องไปหา ไม่ต้องไปพยายามทำให้มันมีขึ้นมา บางคนอาจจะใช้เวลาไม่นานทุกขเวทนาก็ปรากฏ หรือบางครั้งบางขณะเนี่ยสุขเวทนาก็ปรากฏ หรือบางครั้งก็อาจจะไม่สุขไม่ทุกข์ อทุกขมสุขเวทนาเนี่ยเห็นมั้ย เวลาที่ทำจริงๆ พองหนอยุบหนออยู่ดีๆ ปวดหนอปวดหนอ ชาหนอชาหนอ เหน็บหนออย่างเนี้ย เราก็จะรู้สึกว่า อ๋อ! บางครั้งเนี่ย บางคนมีพื้นมาทางสมถะอาจจะไม่ค่อยมีทุกขเวทนาอาจจะรู้สึกว่ามันมีสุขเวทนามากกว่าอย่างเนี้ย บางคนก็อาจจะติดข้องอยู่กับสุขนั้น บางครั้งนั่งแล้วมันมีความสุขเพราะใจมันมีความสงบดี ใจมันสงบมันผ่อนคลาย มันก็สบาย บางครั้งก็ติดก็อยู่กับเวทนาเรียกว่าสุขเวทนา หรือบางครั้งเนี่ยใจมันก็อาจจะรู้สึกไม่สุขไม่ทุกข์ไปกับสิ่งที่กำลังปรากฏอยู่ก็มีอย่างเนี้ย มันเสวยอารมณ์อย่างนั้น เวลาทำจริงๆ เวลาปฏิบัติจริงๆ ทั้งสี่ฐาน เพียงแต่ว่าฐานใดฐานหนึ่ง อาจจะเริ่มต้นจากฐานกาย บางครั้งเวทนาก็ปรากฏ หรือนั่งๆ ไป เดินไปอย่างเนี้ยสิ่งที่ปรากฏละเอียดขึ้นไปกว่านี้อีกก็เป็นเรื่องของจิต จิตมันนึก สัญญามันผุดขึ้นมา คิดถึงเรื่องอดีตอย่างนี้ก็มี เรื่องอดีตที่ผ่านมาแล้ว หรือบางครั้งก็คิดไปถึงอนาคต หรือในขณะนั้นจิตมันประกอบด้วยความรักสวยรักงามโผล่พรวดขึ้นมา จิตมีราคะก็รู้ว่าจิตมีราคะ ท่านใช้คำว่าปชานาติ ก็รู้ชัดว่าจิตนั้นมีหรือไม่มี มันมีหรือไม่มีก็รู้ตามที่มันกำลังเป็นมันกำลังปรากฏนั่นแหละ เนี่ยก็เป็นกรรมฐานที่ละเอียดขึ้น เป็นเรื่องของการแก้ไขจริตหรือพื้นเพของจิตที่มันชอบเที่ยวไปกับความสวยความงาม มันก็ไม่ได้ไปตลอด เนี่ยมันพัฒนามาเรื่อยๆ หรือโทสะพวกเนี้ย โทสะมีอยู่ในจิตหรือไม่มี หรือโมหะมีหรือไม่มีอยู่ในจิตเนี่ย ก็รู้ชัดว่ามีหรือไม่มี ฉะนั้นมันรวมอยู่ในนี้หมดเลย พอดูดีๆ เออมันพัฒนา พอปัญญาเรายังอ่อนอยู่ก็ใช้กาย ก็กลับไปที่อารมณ์หลัก ไปที่รูป พอมันละเอียดแล้วเนี่ย มันละเอียด หลวงพ่ออาสภะฯ ท่านใช้คำว่าเหมือนกระจก กระจกเงาทิ้งไว้นานมันอาจจะไม่สะอาด ฉะนั้นเราก็ต้องเช็ด พอเช็ดพอขัดมันจนใสแล้วก็มาส่องดูที่หน้าเราเนี่ยมันคือ แต่ก่อนหน้าเรามันก็มัวไปด้วยเพราะกระจกมันมัว แต่

พอกระจกมันใสแล้วทีนี้ เออ! มองเห็นหน้าชัดเจน มีตุ่มที่ไหน มีไฝขึ้นที่ไหน มันบุกมันขึ้นตีนกายังไงรู้หมด เห็นหมดเลย ก็เหมือนสิ่งที่เป็นนามธรรมต่างๆ ก็ค่อยๆ ปรากฏขึ้นมา ชัดเจนก็ตั้งสติกำหนด ท่านบอกนะ เวลาท่านสอนท่านก็บอกว่ากำหนด อันนี้ก็คือมันสืบเนื่องกันนะ มันสืบเนื่องกัน ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง มันสืบเนื่องกันเนี่ย คนที่มีจริตยังไงบางครั้งมันก็จะเด่น เด่นเฉพาะตรงนั้น แต่บางครั้งมันก็เริ่มมาจากกาย เริ่มมาจากกาย อ้าว! มันยังหยาบๆ อยู่ พวกที่ราคะดูที่ตรงนี้ ไปดูตามที่มี พอมาตรงนี้ อ้าว! มันถึงขั้นแก่กล้าขึ้นมา มีเวทนาความเสวยอารมณ์ อาจจะเป็นสุขอยู่ อาจจะติดข้องอยู่ แต่พอก้าวข้ามมาถึงขั้นที่มันเข้ามาอยู่ในจิต เป็นกิเลสก็เป็นกิเลสประเภทอย่างกลางเข้าไปแล้ว มาอยู่ในจิตแล้ว ก็เห็นละเอียดขึ้น เห็นละเอียดขึ้นนะ เห็นละเอียดขึ้นเรื่อยๆ หรือพอหลังจากนั้นเนี่ย ปฏิบัติธรรมต่อเนื่อง ก็เรียกว่าเห็นความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ก็เป็นธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือเหมือนกับพออินทรีย์ปัญญาแก่กล้า พวกทิฏฐิจริตก็จะเห็น เห็นความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปเป็นธรรมดาจริงๆ น่ะก็เจริญรอบทั้งหมด กาย เวทนา จิต ธรรมหรือ ธรรมแล้วก็จิต เวทนา กาย อย่างนี้เจริญ เพราะบางครั้งสภาพที่มีจริงๆ เนี่ย มันอาจจะไม่ได้เริ่มที่พองยุบเสมอไป บางครั้งนั่งปุ๊บ อ้าว! ได้ยินเสียงขึ้นมา นั่งปุ๊บใจมันคิดไปนู่นไปนี่ก็มี พอนั่งปั๊บ เอ๊ะ! สุขเวทนา ทุกขเวทนามันปรากฏ มันเด่นกว่าก็มี เนี่ยมันอยู่ที่ปัจจุบันขณะต่างหาก ในขณะนั้นๆ ท่านเรียกว่าเจริญรอบ แต่ถ้าทำตามขั้นตามตอนตามหลัก ท่านบอกว่าเริ่มจากกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน ดูกายก่อน เพราะมันเป็นอารมณ์หยาบๆ จิตมันจับอารมณ์ได้ง่าย จับต้องได้ง่าย ส่วนสิ่งที่เป็นนามธรรมมันยังละเอียดอยู่ เรียกว่าจิตยังไม่มั่นคง มันยังแส่ส่ายไปตามนู่นตามนี่อยู่ กว่าจะอบรมมันจนเชื่อมันฟัง คือมันไม่ไปเที่ยวไหนบ่อย มันอยู่กับสิ่งนั้นมากขึ้นอย่างเนี่ย มันก็จะเห็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนไปเรื่อยๆ ตามลำดับ อย่างนี้นั่นแหละ ซึ่งการประพฤติการปฏิบัติในสติปัฏฐานทั้งสี่ของผู้ปฏิบัติ บางท่านนะ เฉพาะบางท่านก็อาจจะเห็นว่า เอ๊ะ! ไม่เกี่ยวข้องกับจริตเลยนะ จริตไหนก็ทำ คือเจริญสติปัฏฐานได้ทั้งนั้นนะ แต่ถ้าสมถะเนี่ยก็อาจจะเลือกให้เหมาะสมเหมือนที่กล่าวในตอนต้น แต่ถ้าผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานตามนัยยะสติปัฏฐานสี่ จะเป็นสมถยานิกมาก่อนหรือเป็นวิปัสสนายานิกคือผู้ที่เจริญวิปัสสนาล้วนๆ มีรูปมีนามเป็นอารมณ์กรรมฐาน อาจจะไม่พะวงนะ ไม่กังวลถึงจริตต่างๆ ที่มีจนเกินไป เพราะอาศัยสติสัมปชัญญะเป็นหลัก อารมณ์ไหนชัดอารมณ์นั้นก็กำหนด ฐานไหนเด่นก็กำหนด การทำต่อเนื่องการเรียนรู้อยู่กับสิ่งที่มีจริงซึ่งมันกำลังเกิดกำลังดับอยู่เนี่ยมันไม่มีเราก็ไม่มีจริตจะก้านอะไร มันเป็นเพียงแค่สิ่งมันอาศัยกันเกิดแล้วก็เสื่อมไปเท่านั้น เพียงแต่ว่าทำใหม่ๆ อาจจะรู้สึกว่าต้องอาศัยความอดทน ซึ่งใน

สติปัฏฐานก็ได้บอกว่าต้องอาศัยอาตาปะ ต้องมีตบะ ต้องมีความอดทนในการเผากิเลส ต้องมีความเพียรด้วย มันรวมอยู่ในนั้น ต้องมีสติ มีปัญญาด้วยอย่างนี้ มีสมาธิด้วยก็รวมอยู่ในนั้น ในคำว่า อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง จึงจะนำอภิชฌาคือความยินดี โทมะนัสสังคือก็คือความยินร้ายออกไปได้ นำออกจากจิตได้ เพราะอะไร เพราะตามเห็นความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปในกาย เวทนา จิต ในธรรมทั้งหลายเนี่ย คือตามดูความเกิดขึ้นและความเสื่อมไปเป็นธรรมดา เมื่อเห็นอย่างนี้รู้อย่างนี้ไม่มีจริตเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว เพราะมันไม่ใช่เรา มันเป็นธรรมะ มันมีแต่ธรรมะที่กำลังปรากฏอยู่ มีแต่สิ่งที่อาศัยกันที่กำลังปรากฏอยู่ แรกเมื่อตรัสรู้ใหม่ๆ ทรงพิจารณาปฏิจจสมุปบาท ก็คือสิ่งที่เรียกว่าธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่กัน ยังไม่ได้ตรัสถึงจริตโน้นจริตนี้เลย เนี่ยเห็นมั้ยเวลาทำจริงเวลาปฏิบัติ บางคนก็ไปพะวงอยู่ว่าเรามีจริตอย่างนี้จริตอย่างโน้น ถ้าเริ่มต้นถูกต้อง ถ้าเข้าใจ เรียกว่ารู้ถูกเข้าใจถูก ปฏิบัติต่อสิ่งที่กำลังปรากฏอย่างถูกต้อง มันก็ไปได้ ถ้าไม่ได้มีข้ออ้างอย่างนู้นอย่างนี้หรืออุปสรรคอะไร มันก็ไปได้ ฉะนั้นโยคีโยคาวจรทั้งหลายก็พยายามต่อไปนะ ช่วงต่อไปนั่งกรรมฐานต่อ ไฟก็มาปกติแล้วตั้งใจนะ ■

วงศ์พรรณ.โอ

ภพภูมิแห่งการเวียนว่ายตายเกิด ตอน ๘

สวัสดีค่ะท่านผู้อ่านที่เคารพรักทุกท่าน พบกันอีกครั้งนะคะ ฉบับที่แล้วได้พาท่านผู้อ่านไปรู้จักกับเทวภูมิ ๒ ชั้นคือ จาตุมหาราชิกา กับ ดาวดึงส์ ไปแล้วนะคะ ฉบับนี้จะได้พาท่านผู้อ่านไปรู้จักกับเทวภูมิที่เหลือกันค่ะ เริ่มด้วยเทวภูมิชั้นถัดไปคือ ยามาภูมิกันเลยนะคะ

เทวภูมิ (ต่อ)

๓. ยามาภูมิ

ยามาภูมิ เป็นเทวภูมิชั้นที่ ๓ เป็นภูมิที่สวยงามประณีตกว่าชั้นดาวดึงส์ จึงปราศจากความยากลำบาก และมีความสุขดีกว่า

ตำแหน่งผู้เป็นใหญ่ในเทวดาทั้งหลายนั้น มิใช่จะมีแต่ท้าวสักกเทวราช ที่เป็นใหญ่เป็นผู้ปกครองในชั้นดาวดึงส์เพียงชั้นเดียวเท่านั้น แม้ในชั้นอื่นๆก็มีตำแหน่งเทวราชปกครองอยู่ทุกภูมิเช่นเดียวกัน

เทวราชผู้ปกครองเทวดาในชั้นยามา ชื่อว่า *สุยามะ หรือ ยามะ*

เทวราชผู้ปกครองในชั้นดุสิต ชื่อว่า *สันตุสสิตะ*

เทวราชผู้ปกครองเทวดาในชั้นนิมมานรดี ชื่อว่า *สุนิมมิตะ หรือ นิมมิตะ*

เทวราชผู้ปกครองเทวดาในชั้นปรนิมมิตวสวัตตี ชื่อว่า *ปรนิมมิตะ*

ยามาภูมินี้ จึงเป็นชื่อที่เรียกตามชื่อของเทวราชในเทวภูมิชั้นที่ ๓ นี้เอง

อนึ่ง ยามาภูมินี้เป็นภูมิที่ตั้งอยู่ในอากาศ จึงไม่มีเทวดาพวกภุมมัฏฐเทวดาอาศัยอยู่ คงมีแต่พวกอากาสัฏฐเทวดาพวกเดียว วิมาน ทิพยสมบัติ และร่างกายของเทวดาชั้นยามานี้สวยงามประณีตกว่า อายุขัยก็ยืนยาวกว่าเทวดาชั้นดาวดึงส์มาก

ยามาภูมินี้อยู่ในอากาศ สูงกว่ายอดเขาสิเนรุ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ มีบริเวณแผ่กว้างออกไปเสมอด้วยกำแพงจักรวาล มีวิมานอันเป็นที่อยู่ของเทวดา ปรากฏอยู่ทั่วบริเวณตลอดไป

๔. ดุสิตาภูมิ

ดุสิตาภูมิ เป็นภูมิที่ปราศจากความร้อนใจ มีความยินดีแช่มชื่นใจในทิพยสมบัติของตนอยู่เป็นนิตย์ หมายความว่าเทวภูมิชั้นที่ ๔ คือดุสิตาภูมินี้ เป็นภูมิที่อยู่ของผู้มีปัญญา ในภูมินี้จึงมีแต่ความยินดีชื่นบานทั่วไป พระโพธิสัตว์ทั้งหลายทุกพระองค์ ก่อนที่จะมาบังเกิดในมนุษยโลกและจะได้สำเร็จอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ย่อมบังเกิดอยู่ในดุสิตา

ภูมินี้ เป็นภพสุดท้าย ตลอดจนผู้ที่มาบังเกิดเป็นอัครสาวก ก็ย่อมจุติจากดุสิตาภูมิ มาบังเกิดในมนุษยโลก ฉะนั้นเทวโลกชั้นดุสิตาภูมินี้ จึงนับว่าเป็นภูมิที่ประเสริฐกว่าเทวภูมิอื่นๆ

เทวภูมิชั้นดุสิตานี้ ตั้งอยู่ท่ามกลางอากาศ สูงจากชั้นยามาขึ้นไป ๔๒,๐๐๐ โยชน์ มีบริเวณแผ่กว้างออกไปเสมอด้วยขอบจักรวาล เทวดาที่อยู่ในภูมินี้ มีจำพวกอากาสัฏฐเทวดาจำพวกเดียว *มีท้าวสันตุสิตเทวราชเป็นผู้ปกครอง* มีวิมาน ทิพยสมบัติ และร่างกายสวยงามประณีตมากกว่าเทวดาในชั้นยามา อายุขัยก็ยืนยาวกว่าเทวดาชั้นยามาประมาณ ๔ เท่า

๕. นิมมานรดีภูมิ

นิมมานรดีภูมิ เป็นเทวภูมิชั้นที่ ๕ เทวดาที่เกิดอยู่ในภูมินี้ ย่อมมีความสนุกเพลิดเพลินในกามคุณ ๕ ที่ตนสามารถเนรมิตขึ้นมาตามความพอใจของตน อธิบายเพิ่มเติมค่ะว่าในเทวภูมิตั้งแต่ชั้น จาตุมมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา และดุสิตา ทั้ง ๔ ภูมินี้ บรรดาเทวดาทั้งหลายที่อยู่ในภูมิเหล่านั้น ย่อมมีคู่ครองของตนเป็นประจำอยู่ มากบ้าง น้อยบ้าง ตามบุญญาธิการแห่งตน แต่ในชั้นนิมมานรดี และ ปรนิมมิตวสวัตตี ที่จะกล่าวต่อไปนั้น ไม่มีคู่ครองของตนเป็นประจำ เทพบุตร หรือ เทพธิดาที่อยู่ในชั้นนิมมานรดีนี้ เวลาใดปรารถนาใคร่เสพกามคุณอารมณ์ เวลานั้นก็เนรมิตเทพบุตร หรือเทพธิดาขึ้นมาตามความปรารถนา หลังจากนั้นกามคุณที่เนรมิตขึ้นมา ก็อันตรธานหายไป

นิมานนรดีภูมินี้ อยู่ในอากาศห่างจากดุสิตาภูมิขึ้นไป ๔๒,๐๐๐ โยชน์ เทวดาที่อยู่ในภูมินี้จึงมีแต่อากาสัฏฐเทวดา และมีความสวยงามประณีตกว่าเทวดาชั้นดุสิต และมีอายุยืนยาวกว่าเทวดาชั้นดุสิต ๔ เท่า

๖. ปรนิมมิตวสวัตตีภูมิ

ปรนิมมิตวสวัตตีภูมิ เป็นภูมิที่มีความสุขความเพลิดเพลินในกามคุณทั้ง ๕ อย่างยิ่ง เมื่อปรารถนาใคร่เสวยกามคุณเมื่อใด เทวดาองค์อื่นรู้ใจคอยปรนนิบัติโดยเนรมิตให้ตามความต้องการ อธิบายเพิ่มเติมค่ะว่า เทวดาทั้งหลายที่อยู่ในปรนิมมิตวสวัตตีภูมินี้ ทั้งเทพบุตร เทพธิดา เมื่อปรารถนาเสวยกามคุณ ๕ เวลาใด เวลานั้นเทวดาผู้รับใช้ก็จัดการเนรมิตให้ ตามความต้องการของตน เทวดาที่อยู่ในชั้น ปรนิมมิตวสวัตตีนี้ จึงไม่มีคู่ครองเป็นประจำโดยเฉพาะตน เหมือนกับเทวดาในชั้นจาตุมหาราชิกา ดาวดึงส์ ยามา และดุสิตา

ปรนิมมิตวสวัตตีภูมินี้ ตั้งอยู่ในอากาศห่างจากนิมมานรดีภูมิ ๔๒,๐๐๐ โยชน์ เทวดาที่

อยู่ในภูมินี้ *มีท้าวปรนิมมิตตเทวราช หรือ ท้าววสวัตตีเทวราช เป็นผู้ปกครองอากาสัฏฐเทวดาทั้งหลายในภูมินี้* วิมาน ทิพยสมบัติ และร่างกาย มีความสวยงามประณีตมากกว่าเทวดาในชั้นนิมมานรดี และมีอายุยืนยาวกว่าประมาณถึง ๕ เท่า เป็นยอดภูมิแห่งเทวดาภูมิทั้งหลายในสวรรค์ ในปรนิมมิตวสวัตตีภูมิที่กล่าวแล้วนี้ มีท้าววสวัตตีเทวราชเป็นผู้ปกครอง ท้าววสวัตตีเทวราชนี้ มิใช่เป็นผู้ปกครองเฉพาะแต่ในปรนิมมิตวสวัตตีภูมิเท่านั้น ยังมีอำนาจปกครองเทวดาทั่วไปทั้ง ๖ ชั้นอีกด้วย

ท้าววสวัตตีเทวราชนี้ เป็นมารเทวบุตร คือเป็นมิจฉาทิฏฐิเทวดา ที่ไม่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทั้งยังเป็นผู้คอยขัดขวางให้เกิดอุปสรรคต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่เสมอ นับแต่ออกมหาภิเนษกรมณ์ จนถึงปรินิพพาน เมื่อเสด็จปรินิพพานล่วงแล้วประมาณ ๒๐๐ ปี สมัยที่พระเจ้าศรีธรรมาโศกราชเป็นพระราชาครองราชสมบัติอยู่ในเมืองปาตลีบุตร มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทรงสร้างเจดีย์และวัดเป็นจำนวนมาก ถึงอย่างละ ๘๔,๐๐๐ เพื่อเป็นการบูชาพระธรรมให้ครบจำนวน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ และยังได้สร้างพระมหาเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อสักการะบูชา เมื่อสร้างเสร็จจัดให้มีการฉลองเป็นเวลา ๗ เดือน ๗ วัน ขณะที่มีการฉลองอยู่นั้น วสวัตตีเทวบุตรมารผู้นี้ ได้พยายามทำลายพิธีด้วยฤทธิ์ มีประการต่างๆ แต่ก็ไม่สำเร็จ เพราะมหาเถระอุปคุตต์ เข้ามาทำการขัดขวางต่อสู้กับพระยามาร และได้ทรมานพระยามารเสียจนสิ้นฤทธิ์ ในที่สุดยอมละมิจฉาทิฏฐิ และกลับมาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา จนถึงกับประกาศความปรารถนาพุทธภูมิ (ความเป็นพระพุทธเจ้า) ไว้ในกาลเบื้องหน้า

มีคำถามว่า เมื่อจะเปรียบเทียบกันระหว่างมนุษยโลกกับเทวโลกว่า ภูมิไหนจะมีพระอริยบุคคลมากกว่ากัน เราก็อาจพิจารณาได้ว่า ในสมัยพุทธกาล คฤหัสถ์และบรรพชิตเป็นจำนวนมาก ที่อยู่ในกรุงสาวัตถี ราชคฤห์ เวสาลี โกสัมพี และกบิลพัสดุ์ เป็นต้น ได้พากันมาประชุมฟังธรรมเทศนาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วได้สำเร็จเป็นพระอริยบุคคล ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลบ้าง สกทาคามิผลบ้าง อนาคามิผลบ้าง ในเมืองหนึ่งๆ มีจำนวนมากมายหลายโกฏิ ครั้นเมื่อบุคคลเหล่านั้นสิ้นชีพลง กุศลส่งให้ไปบังเกิดในเทวโลกทั้ง ๖ ชั้นเป็นอันมาก

อีกประการหนึ่ง บรรดาเทวดาทั้งหลายที่อยู่ในเทวโลกทั้ง ๖ ชั้นอยู่แล้ว เมื่อมีโอกาสได้ฟังธรรมเทศนาจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีอภิธรรม ๗ คัมภีร์ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร มหาสติปัฏฐานสูตร และอนัตตลักขณสูตร เป็นต้น ต่างได้สำเร็จมรรคผลเป็นพระโสดาบัน สกทาคามี เป็นจำนวนมากมาย ด้วยเหตุนี้ พระอริยบุคคลมีพระโสดาบัน และพระสกทาคามี

ที่มีอยู่ในเทวโลกทั้ง ๖ ชั้น จึงไม่อาจประมาณได้ว่า มีจำนวนเท่าใด

สำหรับพระอนาคามี และพระอรหันต์ พระอริยบุคคลทั้ง ๒ ประเภทนี้ ไม่จำเป็นต้องนับรวมเข้าอยู่ในจำนวนนี้ด้วย เพราะพระอนาคามี เมื่อสิ้นชีพแล้ว ย่อมไม่กลับมาเกิดในมนุษยโลก หรือเทวโลกอีก จะไปบังเกิดในพรหมโลก ส่วนพระอรหันต์ เมื่อสิ้นชีพแล้ว ก็เข้าสู่ปรินิพพานไปเลย

ส่วนในมนุษยโลกปัจจุบันนี้ เป็นกลียุค คือยุคที่มีสัปบุรุษอยู่เพียง ๑ใน ๔ ส่วน นอกนั้นล้วนเป็นอสัปบุรุษ มิได้บริสุทธิ์อยู่ในศีล และนับวันอันธพาลชน ก็จะมากล้นขึ้นทุกที ด้วยเหตุนี้ อริยบุคคลในมนุษยโลก จึงมีจำนวนน้อยกว่าอริยบุคคลในเทวโลก

การที่อริยบุคคลในมนุษยโลกมีน้อยกว่าในเทวโลกนั้น เพราะพุทธศาสนิกชนในมนุษยโลกนี้ มีจำนวนน้อย ทั้งยังไม่ค่อยสนใจในปริยัติและปฏิบัติ พอที่จะนำตนให้พ้นจากความเป็นปุถุชน สู่ความเป็นพระอริยบุคคลได้ การที่จะเป็นพระอริยบุคคล จะต้องสร้างคุณธรรมไว้ถึง ๗ ประการคือ

๑. ต้องเป็นติเหตุกปฏิสนธิบุคคล (บุคคลที่ปฏิสนธิด้วยเหตุ ๓ คือ อโลภเหตุ อโทสเหตุ อโมหเหตุ)

๒. เคยสร้างปัญญาบารมีในการเจริญวิปัสสนามาแต่ชาติปางก่อน

๓. ขวนขวายในการเจริญวิปัสสนาในปัจจุบันชาติ

๔. เข้าใจในการเจริญวิปัสสนาในพระพุทธศาสนา

๕. ต้องมีสถานที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติ

๖. ต้องไม่มีความกังวลใดๆ ในปลิโพธ ๑๐ ประการ

๗. ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติอันสมควร

มีข้อวินิจฉัยว่า ตนจะสำเร็จเป็นอริยบุคคลได้หรือไม่ในชาตินี้ ชื่อว่า *ปธานิยังคะ* มี ๕ ข้อคือ

๑. ตนต้องมีความเลื่อมใสในพระรัตนตรัย คือ พุทธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ

๒. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรค

๓. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและไม่มีมารยาสาไถยต่อใครๆ แม้อาจารย์หรือผู้ปฏิบัติด้วยกัน

๔. ต้องมีความเพียร ตั้งใจมั่นในการปฏิบัติ

๕. ต้องปฏิบัติถึงขั้นอุทยัพพยญาณ เป็นอย่างน้อย

ผู้ใดพิจารณาตนเองว่า มีคุณสมบัติดังนี้แล้ว ก็เป็นที่มั่นใจว่าตนอาจสำเร็จมรรคผลได้ในชาตินี้

การที่พุทธศาสนาจะเจริญแพร่หลายได้ ต้องอาศัยพุทธศาสนิกชนเป็นใหญ่ สถานที่ใดมีพุทธศาสนิกชนมาก สถานที่นั้นก็เป็นที่เจริญแพร่หลายของพุทธศาสนามาก สถานที่ใดจะมีพุทธศาสนิกชนมาก สถานที่นั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้รู้ที่เป็นอริยบุคคลที่สมบูรณ์ด้วยปริยัติและปฏิบัติ ในเทวโลกนั้นได้กล่าวแล้วว่า มีอริยบุคคลอยู่เป็นจำนวนมาก จนยากที่จะประมาณได้ ข้อนี้จึงแสดงว่า พุทธศาสนิกชนในเทวโลกนั้น มีความเจริญแพร่หลายกว่าในมนุษยโลก เพราะมีอริยบุคคลมากนั่นเอง แม้ในมนุษยโลก จะมีการสอนและการเรียนพระไตรปิฎกกันเป็นพิเศษจากการฟังธรรม และ การแสดงธรรมตามปกติ และมีพระสงฆ์บวชเรียนได้ ซึ่งในเทวโลกไม่มีก็ตาม ถึงอย่างนั้น ก็ยังเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย ยังไม่กว้างขวางแพร่หลายเท่าในเทวโลกอยู่ดี

ด้วยเหตุนี้ เทวดาทั้งหลายจึงนับได้ว่าเป็นผู้อันควรเคารพบูชา นอกจากจะเป็นอริยบุคคลแล้ว ผู้ที่ยังไม่ได้บรรลุมรรคผลเป็นอริยบุคคล ส่วนมากก็มีส่วนได้ทำความเจริญแพร่หลายให้พระพุทธศาสนา ซึ่งนับว่าเป็นเทวดาพวกสัมมาทิฏฐิ ในพุทธศาสนา แสดงอนุสสติ คือ เครื่องควรระลึกของสติไว้ ๑๐ ประการ ในจำนวนนี้มี เทวตานุสสติ อยู่ประการหนึ่ง ที่ทำให้ความระลึกนึกถึงเทวดาเป็นอารมณ์ของสมถภาวนาที่ทำจิตให้สงบ ทั้งนี้เพราะเทวดาทั้งหลาย ย่อมบังเกิดได้ด้วยอานิสงส์ของสัปปุริสธรรม ๗ ประการ ได้แก่ ศรัทธา ศีล จาคะ สุตะ ปัญญา หิริ และโอตตัปปะ

เมื่อมีสติระลึกอยู่ในคุณของเทวดาเป็นอารมณ์ดังนี้ ย่อมบังเกิดจิตเป็นกุศลวิถี มีความอิ่มเอิบใจ ไม่เป็นไปในอำนาจของราคะ โทสะ และโมหะ

<u>ในอังคุตตรบาลี</u> แสดงว่า *“การเคารพเทวดาที่สิงสถิตอยู่ในบ้านเรือน ในหมู่บ้าน ย่อมเป็นมงคลแก่ผู้แสดงความเคารพ”*

<u>ในมหาปรินิพพานสูตร</u> แสดงว่า *“การเคารพต่อเทพยดา เจ้าที่เจ้าทาง ย่อมได้รับความคุ้มครองให้มีความสวัสดี อีกตอนหนึ่ง แสดงว่า บุคคลใดขาดการเคารพต่อเทพยดา เจ้าที่เจ้าทาง ย่อมได้ประสบภัยโดยไม่รู้ตัว”*

<u>ในรัตนสูตร</u> แสดงว่า *“บุคคลผู้ทำการสักการะบูชาเทพยดาทั้งปวงนั้น ย่อมได้รับความเมตตาจิตจากท่านเป็นการตอบแทน”*

<u>ในเปตวัตถุพระบาลี</u> แสดงว่า *“ท้าวมหาราชทั้ง ๔ องค์ ซึ่งเป็นผู้คุ้มครองมนุษยโลก ผู้ใดกระทำการบูชาท่าน ย่อมไม่เสียผลในการบูชา โดยจะได้รับความสุขกายสบายใจ เป็นเครื่องตอบแทนตามสมควร”*

<u>คำถาม:</u> บรรดาเทวดาทั้ง ๖ ชั้น จะแลเห็นซึ่งกันและกันได้หรือไม่

<u>คำตอบ:</u> เทวดาที่อยู่ชั้นเบื้องบน ย่อมเห็นเทวดาที่อยู่ชั้นต่ำกว่าตนได้ แต่เทวดาที่อยู่ชั้นต่ำกว่าจะเห็นเทวดาที่อยู่สูงกว่าตนไม่ได้ เพราะธรรมดาเทวดาที่อยู่ชั้นสูงๆนั้น มีร่างกายละเอียดมากกว่าเทวดาที่อยู่ชั้นต่ำ นอกจากเทวดาที่อยู่ชั้นเบื้องบนจะเนรมิตร่างกายให้หยาบขึ้น เทวดาที่อยู่ต่ำกว่าจึงจะเห็นได้ ทั้งนี้เป็นไปตามลำดับชั้นกัน ในอรรถกถาแห่งฑีฆนิกายมหาวรรค ท่านแสดงว่า ในระหว่างมนุษย์และเทวดาก็เช่นกัน มนุษย์จะไม่สามารถแลเห็นเทวดาได้ เพราะเทวดามีรูปละเอียด นอกจากเทวดานั้นจะเนรมิตรูปให้หยาบ พวกมนุษย์จึงจะมองเห็นได้

<u>คำถาม:</u>เทวดาทั้งหลาย เมื่อได้กลิ่นมนุษย์เข้าแล้ว จะมีความรู้สึกอย่างไร

<u>คำตอบ:</u> มนุษย์เต็มไปด้วยสิ่งปฏิกูลต่างๆ ที่ไหลออกจากทวารทั้ง ๙ เทวดาทั้งหลาย เมื่อได้กลิ่นมนุษย์ที่อยู่ห่างกันถึง ๑๐๐ โยชน์ ในขณะใด จะรู้สึกเหมือนกับได้กลิ่นสุนัขเน่า แม้แต่พระเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งในวันหนึ่งมีการสรงน้ำ ๒ ครั้ง เปลี่ยนฉลองพระองค์ ๓ ครั้ง และลูบไล้พระวรกายด้วยสุคันธรสอันดีเลิศเช่นนั้นแล้วก็ตาม ถ้าเทวดาทั้งหลายได้กลิ่นของพระเจ้าจักรพรรดิที่อยู่ในระยะห่างกัน ๑๐๐ โยชน์ ในเวลาใด ก็เหมือนกับได้กลิ่นสุนัขเน่า ที่เอามาผูกติดอยู่ที่คอฉะนั้น ความวิจิตรงดงามและความสุขที่เป็นทิพยสมบัติในชั้นดาวดึงส์นี้ ไม่สามารถจะบรรยายได้หมดสิ้น สมบัติที่มีอยู่ในมนุษยโลก จะเป็นสมบัติพระเจ้าจักรพรรดิ หรือของราชา มหาเศรษฐีคหบดีก็ตาม ก็ไม่อาจเอามาเปรียบเทียบกับเทวสมบัติซึ่งเป็นของทิพย์ได้เลย

ได้แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับเทวภูมิ ๖ ชั้น มาพอสังเขปแล้วนะคะ ต่อไปก็จะพาท่านไปรู้จักกับกามสุคติภูมิลำดับต่อไป คือ รูปาวจรภูมิ

รูปาวจรภูมิ

รูปาวจรภูมิ ๑๖ ชั้น เป็นที่อยู่ของพวกพรหมทั้งหลาย โดยบุคคลาธิษฐาน ได้แก่ ที่เกิดของรูปพรหมบุคคลทั้งหลาย และโดยธรรมาธิษฐาน ได้แก่ที่เกิดของรูปาวจรวิบากจิต เมื่อรวมทั้ง ๒ ความหมายแล้ว *หมายถึง ภูมิอันเป็นที่เกิดแห่งรูปกาย และจิตใจของรูปพรหมบุคคล* นั่นเอง รูปาวจรภูมิทั้ง ๑๖ นี้ เป็นที่อยู่ของรูปพรหม หมายถึงพรหมที่มีรูป ส่วนพรหมไม่มีรูปมีแต่นามอย่างเดียว ชื่อว่า อรูปพรหม ฉะนั้น คำว่า *พรหม หมายความว่า ผู้ที่มีความเจริญอยู่ด้วยคุณพิเศษ มีฌานเป็นต้น* ได้แก่ เทวดาทั้งหลายที่อยู่ในชั้นพรหมโลก *<u>อธิบายว่า ความเจริญมี ๒ อย่าง คือ ความเจริญทางโลกอย่างหนึ่ง ความเจริญทางธรรมอย่างหนึ่ง</u>*

ความเจริญทางโลกนั้น ได้แก่ การบริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ ยศ บริวาร ที่อยู่อาศัย เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ และการมีความรู้ความเข้าใจในวิชาทางโลก การมีอายุยืน มีผิวพรรณงดงาม มีความสุขกายสุขใจ มีกำลังแข็งแรง เหล่านี้ชื่อว่า มีความเจริญทางโลก

ส่วนความเจริญทางธรรม ได้แก่ การเจริญด้วยกุศลธรรมต่างๆ มี ศีล สมาธิ ปัญญา หรือ ฌาน อภิญญา มรรค ผล นิพพาน หรือการเจริญด้วยปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เหล่านี้ ได้ชื่อว่า มีความเจริญทางธรรม

สำหรับผู้ที่ได้ชื่อว่าพรหมนั้น ย่อมมีความเจริญได้ ทั้งทางโลก และทางธรรม ความเจริญทางโลกของพวกพรหมนั้น คือการมีอายุยืนนาน มีผิวพรรณผ่องใสงดงาม มีความสุขอย่างประณีต มีร่างกายแข็งแรง มีวิมานอย่างวิจิตรงดงามเป็นที่อาศัย มีสวนดอกไม้เป็นที่หย่อนอารมณ์ มีบริวารตามสมควร สิ่งที่เป็นสมบัติของพรหมเหล่านี้ ย่อมประเสริฐพิเศษกว่าพวกเทวดาชั้นกามาวจรทั้งหลาย ส่วนความเจริญทางธรรมของพรหมคือ การมีศีล สมาธิ ปัญญา หรือ ฌานสมาบัติ อภิญญา และพรหมวิหารธรรม คือ มีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นเครื่องอยู่เป็นสุข การเจริญด้วยคุณพิเศษมีฌานเป็นต้นเหล่านี้ อันประณีตมากเป็นต้น

ส่วนคุณพิเศษมีฌานเป็นต้น หมายถึงฌานกุศลจิตนั้น ย่อมมีกำลังอำนาจเป็นพิเศษ ที่จะนำออกจากกามคุณได้ เป็นผลให้ข้ามพ้นจากกามาวจรภูมิ สู่รูปภูมิ พ้นจากความเป็นกามบุคคลสู่ความเป็นพรหมบุคคล คุณพิเศษที่ยิ่งกว่าฌาน ยังมีอีก ได้แก่ มรรค ผล นิพพาน พรหมบุคคลในบางภูมิ นอกจากมีฌานเป็นสมบัติ เป็นเบื้องต้นแล้ว บางท่านสำเร็จมรรค ผล เป็นพรหมอริยบุคคลก็มี ฌานจิต หรือ ฌานกุศล เกิดจากการเจริญสมถกัมมัฏฐาน คือ การกำหนดจิตให้แนบแน่นอยู่ในอารมณ์เดียว จากการกำหนดด้วยบริกรรมนิมิต อุคคหนิมิต ปฏิภาคนิมิต แล้วฌานจิตจึงเกิด ฌานจิตที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกนี้ เรียกว่า *ปฐมฌานรูปาวจรกุศล* รูปาวจรกุศลนี้

มีอยู่ ๕ ชั้น ต่างกันตรงองค์ฌานที่ประกอบ รูปาวจรกุศลจิต ๕ นี้ ให้เป็นรูปาวจรวิบากจิต ๕ เช่นเดียวกัน ซึ่งให้ผลปฏิสนธิเป็น พรหมบุคคลในรูปาวจรภูมิ ๑๖

รูปาวจรภูมิ ๑๖ นี้ แบ่งเป็น ๔ ชั้น คือ ปฐมฌานภูมิ ๓ ทุติยฌานภูมิ ๓ ตติยฌานภูมิ ๓ และ จตุตถฌานภูมิ ๗ ดังจะได้กล่าวต่อไปค่ะ

๑. ปฐมฌานภูมิ ๓

ปฐมฌานภูมิ ๓ กล่าวโดยบุคคลาธิษฐานแล้ว ได้แก่ ภูมิอันเป็นที่เกิดของพรหมที่ได้ปฐมฌาน และเมื่อกล่าวโดยธรรมาธิษฐานแล้ว ได้แก่ ปฏิสนธิวิญญานของ ปฐมฌานวิบากจิต ๑ ดวงนั่นเอง ซึ่งปฐมฌานวิบากจิต ๑ ดวง นี้ ย่อมให้ผลปฏิสนธิได้ใน ๓ ภูมิด้วยกันคือ

๑. พรหมปาริสัชชาภูมิ

ปาริสัชชาภูมิ คือ ภูมิอันเป็นที่อยู่ของพรหมบริวารในชั้นปฐมฌานภูมิ เป็นพรหมชั้นสามัญธรรมดา ไม่มีอำนาจอะไรพิเศษ เป็นบริวารของมหาพรหม

๒. พรหมปุโรหิตาภูมิ

ปุโรหิตาภูมิ คือ ภูมิอันเป็นที่อยู่ที่อาศัยของพรหมปุโรหิต ในชั้นปฐมฌานภูมิ เป็นพรหมผู้มีตำแหน่งสูง เป็นที่ปรึกษา และเป็นผู้นำในกิจการทั้งหลายของมหาพรหม

๓. มหาพรหมาภูมิ

มหาพรหมาภูมิ คือ ภูมิอันเป็นที่อยู่ที่อาศัยของพรหมที่มีความเจริญด้วยคุณวิเศษอันยิ่งใหญ่ในปฐมฌานภูมิ

มหาพรหม มี ๓ จำพวก คือ

๑. มหาพรหมที่แผ่รัศมีไปได้ไกลถึง ๑,๐๐๐ จักรวาล เรียกว่า *สหัสสพรหม*

๒. มหาพรหมที่แผ่รัศมีไปได้ไกลถึง ๒,๐๐๐ จักรวาล เรียกว่า *ทวิสหัสสพรหม*

๓. มหาพรหมที่แผ่รัศมีไปได้ไกลถึง ๓,๐๐๐ จักรวาล เรียกว่า *ติสหัสสพรหม*

ใน*ปฐมฌานภูมิ ทุติยฌานภูมิ และตติยฌานภูมิ* ทั้ง ๓ ชั้นนี้ ชั้นหนึ่งๆ แบ่งพรหมออกเป็น ๓ พวก คือ

๑. พรหมที่เป็นบริษัท บริวาร คอยรับใช้พรหมที่เป็นหัวหน้า เรียกว่า *ปาริสัชชาพรหม*

๒. พรหมที่เป็นที่ปรึกษาในกิจการงานของพรหมที่เป็นหัวหน้า เรียกว่า *ปุโรหิตาพรหม*

๓. พรหมที่เป็นใหญ่ เป็นหัวหน้า เรียกว่า *มหาพรหม*

ที่จัดพรหมเป็น ๓ พวก ๓ ภูมินั้น เพราะการเกิดขึ้นของฌานจิตยิ่งหย่อนกว่ากัน คือผู้ที่เข้าปฐมฌานจนชำนาญ ปฐมฌานย่อมมีกำลังแรงกล้า เรียกว่า *ปณีตฌาน* ฌานชนิดนี้ย่อมส่งผลให้บังเกิดในมหาพรหมภูมิ ถ้าปฐมฌานใดเป็นอย่างกลาง เรียกว่า มัชฌิมฌาน ย่อมส่งผลให้บังเกิดในปุโรหิตาภูมิ และถ้าปฐมฌานเพิ่งได้ใหม่ๆ ยังมีกำลังอ่อนเป็นฌานชั้นต่ำเรียกว่า *หีนฌาน* ย่อมส่งผลให้บังเกิดในปาริสัชชาภูมิ

อีกประการหนึ่ง จัดเป็น ๓ พวก ๓ ภูมิ เพราะอายุของพรหม ๓ พวกนี้ไม่เท่ากันคือ

- พรหมปาริสัชชา มีอายุ ๑ ใน ๓ ของมหากัปป์
- พรหมปุโรหิตา มีอายุ ๑ ใน ๒ ของมหากัปป์
- มหาพรหมา มีอายุ ๑ มหากัปป์

ในทุติยฌานภูมิ และ ตติยฌานภูมิ ก็จัดแบ่งเป็นชั้นละ ๓ ภูมิ โดยทำนองเดียวกัน แต่เรียกชื่อภูมิเหล่านั้นผิดแผกแตกต่างกัน จะได้กล่าวต่อไปค่ะ

ในปฐมฌานภูมิทั้ง ๓ นี้ มิได้ตั้งอยู่เป็นชั้นๆ ลดหลั่นกันไปตามลำดับ ทั้ง ๓ ภูมินี้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ระดับเดียวกัน เหมือนกับพื้นที่ของมนุษย์ และตั้งอยู่ท่ามกลางอากาศ ห่างจากชั้นกามาวจรภูมิ คือ ชั้นปรนิมมิตวสวัตตี ประมาณ ๕ ล้าน ๕ แสน ๘ พันโยชน์ มีวิมาน สวนดอกไม้ และสระโบกขรณี อันล้วนแล้วไปด้วยรัตนะทั้ง ๗ มีรัศมีสวยงามยิ่ง ปฐมฌานภูมิ ๓ นี้ แบ่งขอบเขตออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นที่อยู่ของมหาพรหม ส่วนหนึ่งเป็นที่อยู่ของพรหมปุโรหิตา และอีกส่วนหนึ่งเป็นที่อยู่ของพรหมปาริสัชชา ภูมิของพรหมทั้ง ๓ นี้ จึงอยู่ในพื้นที่ระดับเดียวกัน แต่เรียกเป็นชั้น ตามตำแหน่งของพรหมที่อยู่ในปฐมฌานภูมินั้น

ในปฐมฌานภูมิ ๓ นั้น พรหมปาริสัชชาภูมิ และพรหมปุโรหิตาภูมิ มีพรหมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ในมหาพรหมภูมิ มีท้าวมหาพรหมที่เป็นใหญ่ในปฐมฌานภูมิทั้ง ๓ นั้นเพียงองค์เดียว ทั้งนี้ *พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้ในพรหมชาลสูตรว่า "เมื่อเวลาที่โลกถูกทำลายลงด้วยไฟ ด้วยน้ำ หรือด้วยลม ก็ดี ปฐมฌานภูมิ ย่อมถูกทำลายไปด้วยทุกครั้ง และเมื่อโลกเริ่มตั้งสร้างขึ้นใหม่ ปฐมฌานก็ตั้งขึ้น โดยมีมหาพรหมองค์เดียวเกิดขึ้นก่อน ต่อมาพรหมปุโรหิตา และพรหมปาริสัชชา จึงเกิดขึ้นตาม"*

๒. ทุติยฌานภูมิ ๓

ทุติยฌานภูมิ ๓ เป็นภูมิอันเป็นที่เกิดของทุติยฌานวิบากจิต ๑ ดวง อันเป็นผลของทุติยฌานกุศล และตติยฌานวิบากจิต ๑ ดวง อันเป็นผลของตติยฌานกุศล ทุติยฌานวิบากจิต

๑ ดวง ตติยฌานวิบากจิต ๑ ดวง รวมวิบากจิต ๒ ดวงนี้ ให้ผลเป็นปฏิสนธิในทุติยฌานภูมิด้วยกัน เพราะทุติยฌานกุศล สามารถละวิตกองค์ฌานได้ และตติยฌานกุศล สามารถละวิจารองค์ฌานได้ อำนาจของฌานกุศลทั้ง ๒ นี้ที่ละวิตก และวิจารได้ ก็มิได้เกิดอำนาจพิเศษที่ผิดแผกแตกต่างกันเท่าใด และฌานทั้ง ๒ ก็มิอาจก้าวล่วงปีติได้ จึงยังไม่อาจส่งผลให้บังเกิดในตติยฌานภูมิ ฉะนั้น ทั้งทุติยฌานวิบาก และตติยฌานวิบาก จึงปฏิสนธิได้ในทุติยฌานภูมิด้วยกัน ว่าโดยสภาพธรรมแล้ว วิตกยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ แล้ววิจารเป็นตัวการประคองอารมณ์ จึงเป็นธรรมชาติที่สนิทสนมไม่ไกลกัน จึงส่งผลให้บังเกิดในทุติยฌานภูมิด้วยกัน ทุติยฌานภูมิอยู่ในระดับเดียวกัน แต่ก็จัดไว้ ๓ ภูมิ โดยความยิ่งและหย่อนของกำลังฌาน เช่นเดียวกับปฐมฌานภูมิ มี ๓ ภูมิ คือ

๑. ปริตตาภาภูมิ เป็นภูมิของพรหมที่มีรัศมีด้อยกว่าพรหมที่อยู่เบื้องบนภูมิอื่น

๒. อัปปมาณาภูมิ เป็นภูมิของพรหมที่มีรัศมีรุ่งโรจน์หาประมาณมิได้

๓. อาภัสสราภูมิ เป็นภูมิของพรหมที่มีรัศมีแผ่ซ่านออกจากร่างกาย อาภัสสราพรหมเหล่านี้ ล้วนมีความยินดีในฌานของตนอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปด้วยอำนาจของปีติอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จิตใจของพรหมเหล่านี้มีความผ่องใสมาก เมื่อจิตใจผ่องใสแล้ว รูปที่อาศัยจิตเกิดคือจิตตชรูป ก็มีความผ่องใสไปด้วย และด้วยอำนาจจิตตชรูปผ่องใส ทำให้อุตุชรูปมีความผ่องใสด้วย ทำให้เห็นเป็นรัศมีแผ่ซ่านออกจากกาย ซึ่งเป็นไปด้วยอำนาจอุตุชรูปที่อาศัยจิตตชรูป ที่เรียกว่า *จิตตปัจจยอุตุชรูป*

ที่ตั้งแห่งทุติยฌานภูมิทั้ง ๓ นี้ ตั้งอยู่กลางอากาศ สูงจากปฐมฌานภูมิขึ้นไปประมาณ ๕ ล้าน ๕ แสน ๘ พันโยชน์ พื้นที่ของภูมิทั้ง ๓ นี้ อยู่ในระดับเดียวกัน บรรดาพรหมในทุติยฌานภูมิ ๓ นี้ มีฐานะเปรียบเทียบกับปฐมฌานภูมิ ๓ ได้ดังนี้

- *ปริตตาภาพรหม มีฐานะเท่ากับ ปาริสัชชาพรหม*
- *อัปปมาณาภาพรหม มีฐานะเท่ากับ ปุโรหิตาพรหม*
- *อาภัสสราพรหม มีฐานะเท่ากับ มหาพรหม*

๓. ตติยฌานภูมิ ๓

ตติยฌานภูมิ ๓ เป็นภูมิอันเป็นที่เกิดของ จตุตถฌานวิบากจิต ๑ ดวง อันเป็นผลของจตุตถฌานกุศล ตติยฌานภูมิ นี้มี ๓ ภูมิ คือ

๑. ปริตตสุภาภูมิ เป็นภูมิอันเป็นที่อยู่ของพรหมที่มีรัศมีสวยงาม แต่น้อยกว่าพรหมที่อยู่เบื้องบน ปริตตสุภาพรหมภูมินี้ปฏิสนธิด้วยจตุตถฌานวิบากจิตที่เป็นหีนฌาน คือ จตุตถฌาน

อย่างต่ำ

๒. อัปปมาณสุภาภูมิ เป็นภูมิอันเป็นที่อยู่ของพรหมที่มีรัศมีสวยงามหาประมาณมิได้ พรหมนี้ปฏิสนธิด้วยจตุตถฌานวิบากจิต เช่นเดียวกับปริตตสุภาพรหม แต่กำลังอำนาจของจตุตถฌานนั้นสูงกว่า เป็นมัชฌิมฌาน จึงได้บังเกิดในอัปปมาณสุภาภูมิ มีรัศมีกายสวยงามหาประมาณมิได้

๓. สุภกิณหกาภูมิ เป็นภูมิอันเป็นที่อยู่ของพรหม ที่มีรัศมีสวยงามทั่วร่างกาย คำว่า สุภา นี้ หมายถึง ความสวยงามของรัศมีนั้น คือ รัศมีที่มีอยู่ในร่างกายของพรหม มีรัศมีคล้ายรัศมีของดวงจันทร์ ที่เปล่งรัศมีรวมกันอยู่เป็นวงกลม ไม่กระจัดกระจายออกจากกัน ดังนี้เรียกว่า สุภา

ตติยฌานภูมิ ๓ นี้ ตั้งอยู่กลางอากาศห่างจากทุติยฌานภูมิ ๕ ล้าน ๕ แสน ๘ พันโยชน์ พื้นที่ของภูมิทั้ง ๓ นี้ ตั้งอยู่ในระดับเดียวกัน สำเร็จด้วยรัตนะทั้ง ๗ พรั่งพร้อมด้วย วิมาน สวน สระโบกขรณี และต้นกัลปพฤกษ์ เปรียบเทียบพรหมในตติยฌานภูมิ ๓ กับ ปฐมฌานภูมิ ๓ ได้ดังนี้

- ปริตตสุภาพรหม เทียบเท่ากับ ปาริสัชชาพรหม

- อัปปมาณสุภาพรหม เทียบเท่ากับ ปุโรหิตาพรหม

- สุภกิณหกาพรหม เทียบเท่ากับ มหาพรหม

เป็นอย่างไรบ้างคะที่ผู้อ่านที่เคารพ ได้นำเรื่องราวของเทวภูมิมาเล่าสู่กันฟังจบแล้ว และต่อกันด้วยเรื่องรูปพรหม ๒ ชั้นแล้ว ฉบับหน้า จะได้นำเรื่องราวของพรหมภูมิที่เหลือมาแสดงต่อนะคะ อดใจรอติดตามกันต่อในฉบับหน้าค่ะ

ขอความสวัสดี มีสุขภาพแข็งแรง และความเจริญในธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า จงมีแด่ท่านผู้อ่านที่เคารพทุกท่านค่ะ พบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ ■

หมายเหตุ: เรียบเรียงจากคู่มือการศึกษา พระอภิธัมมัตถสังคหะ ปริจเฉทที่ ๕ วิถีมุตตสังคหวิภาค

โดย นายวรรณสิทธิ ไวทยะเสวี มูลนิธิแนบมหานีรานนท์

พระธรรมจากหลวงพ่อใหญ่

พระอาจารย์ใหญ่ ดร. ภัททันตะ อาสภมหาเถระ

วิปัสสนาทีปนีฎีกา ตอนที่ ๗

จากหนังสือ วิปัสสนาทีปนีฎีกา โดย หลวงพ่อใหญ่ฯ ดร. ภัททันตะอาสภมหาเถระ

กัมมัฏฐานปริจเฉทที่ ๙
ในอภิธัมมัตถสังคหอรรถกถา
(ต่อจาก วิปัสสนาทีปนีฎีกา ตอนที่ ๖ ใน อาสภสาร ฉบับที่ ๕๖)

"ธรรมที่ถูกประหาณโดยอนิจจานุปัสสนา"

เมื่อวิปัสสนาญาณได้รู้เห็นอนิจจลักขณะตามสภาวะแล้ว สัญญาความจำหมายว่าเที่ยง คงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง ที่เป็นนิจจสัญญาวิปัลลาสก็หายไป เมื่อนิจจสัญญาวิปัลลาสหายไป นิจจทิฏฐิวิปัลลาส นิจจจิตตวิปัลลาส ทั้ง ๒ ก็บรรเทาเบาบางลงไปด้วย พร้อมกันนั้นเองก็มีการประหาณกิเลสวัฏฏ์ กัมมวัฏฏ์ วิปากวัฏฏ์ ที่เนื่องมาจากนิจจสัญญาวิปัลลาส อันจะเกิดต่อไปนั้นลงได้อีกตามสมควร

๑. *กิเลสวัฏฏ์* นั้นหมายเอา อวิชชา ความหลง ความไม่รู้ ในสภาวะที่กำลังปรากฏอยู่เฉพาะหน้าและ ตัณหา ความยินดี พอใจ รักใคร่อยู่ในอารมณ์ อุปาทาน ความยึดมั่นในอารมณ์โดยอำนาจของโลภะและ ทิฏฐิ

๒. *กัมมวัฏฏ์* นั้นหมายเอา สังขาร คือการจัดแจงปรุงแต่งกาย วาจา ใจ ในสิ่งที่ดีและไม่ดี และ กัมมภวะ คือ การลงมือกระทำโดยกาย วาจา ใจ ในเรื่องที่ดีและไม่ดี

๓. *วิปากวัฏฏ์* นั้น หมายเอาวิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ชาติ ชรา มรณะ

อนึ่ง การปรากฏแห่งอนิจจานุปัสสนานี้ ถ้าว่าตามวิปัสสนาญาณแล้วจะปรากฏเมื่อตอนสัมมสนญาณและอุทยัพพยญาณเกิด แต่ยังไม่สมบูรณ์แท้เท่านั้น เพราะว่าในขณะนั้นยังมิได้มีการประหาณนิจจสัญญา ที่เนื่องด้วยสันตติฆนบัญญัติยังไม่ขาดแตกออกไป

การประหาณสิ่งต่างๆ ของอนิจจานุปัสสนาตามที่บรรยายมานี้ ปรากฏมีอยู่ในปฏิสัมภิทามัคคพระบาลีและวิสุทธิมัคคมหาฎีกาว่า :-

อนิจฺจโต อนุปสฺสนฺโต นิจฺจสญฺญํ ปชหติ

ผู้พิจารณาเห็นสังขตธรรม รูป-นาม โดยความเป็นอนิจจัง ย่อมละนิจจสัญญาเสียได้

๑. นิจฺจสญฺญนฺติ นิจฺจคาหํ สญฺญาสีเสน นิทฺเทโส สุขสญฺญํ
อตฺตสญฺญนติ เอตฺถาปิ เอเสว นโย
๒. นิจฺจสญฺญายาติ สงฺขตธมฺมา นิจฺจา สสฺสตาติ เอวํ ปวตฺตาย
มิจฺฉาสญฺญาย สญฺญคฺคหเณเนว ทิฏฺฐิจิตฺตานํปิ คหณํ ทฏฺฐพฺพํ เอส นโย อิโต ปราสุ

๑. ความยึดมั่นในสังขตธรรมรูป-นามว่าคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง ชื่อว่า นิจจสัญญา คำว่า นิจจสัญญา นี้เป็นคำที่แสดงยกสัญญาขึ้นไว้เป็นหัวหน้าเป็นประธานในคำว่า สุขสัญญา อัตตสัญญา ก็พึงทราบโดยทำนองเดียวกันนี้

๒. คำว่า *นิจฺจสญฺญาย* คือ ความยินดี พอใจ โดยนิจจสัญญานั้น อธิบายว่า ความยินดีพอใจ โดยมิจฉาสัญญา ความจำไปในทำนองว่า สังขารธรรม คือ รูป เสียง เป็นต้น และ การเห็น การได้ยิน เป็นต้นเหล่านี้ เที่ยงอยู่เป็นนิจ ตั้งอยู่คงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง

นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบในข้อนี้ว่า เมื่อได้ยกคำว่า สัญญา ขึ้นแสดง ทิฏฐิวิปัลลาสและจิตตวิปัลลาสทั้ง ๒ นี้ก็เป็นอันว่าได้แสดงไปด้วย นอกจากนี้ทุกขานุปัสสนาและอนัตตานุปัสสนา ก็พึงทราบโดยนัยเดียวกันนี้

การพ้นจากกาล ๓ ของกิเลสที่ประหาณไปแล้ว

ถ้าจะถามว่า กิเลสต่างๆ มีนิจจสัญญาวิปัลลาสเป็นต้น ที่อนิจจานุปัสสนาได้ประหาณไปแล้วนั้น เป็นอดีต อนาคต หรือปัจจุบัน?

ตอบว่า ไม่ใช่เป็นกาลใดๆ ทั้งสิ้น เป็นกาลวิมุตกิเลส คืออนุสัยที่นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน โดยความยังไม่ปรากฏเป็นสภาวะปรมัตถ์ แท้จริง ในบรรดากิเลสต่างๆ เหล่านั้น กิเลสที่เป็นอดีตก็ดับไปแล้ว ในอนาคตก็ยังไม่เกิดเพียงแต่จะเกิดขึ้นเท่านั้น สำหรับปัจจุบันกิเลสนั้นเล่าก็ไม่มี เพราะในขณะนั้นมีแต่มหากุศลจิตตุปบาท คืออนิจจานุปัสสนาเกิดอยู่ ดังนั้น กิเลสที่ได้ประหาณไปแล้วนั้น จะเรียกว่าเป็นอดีต อนาคตหรือปัจจุบันแต่อย่างใดๆ ก็ไม่ได้ทั้งสิ้น จึงเป็นกาลวิมุตกิเลสอนุสัยนั่นเอง

ในบรรดากิเลสต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องอยู่ในกาล ๓ และพ้นจากกาล ๓ นั้น อนาคตกิเลสกับอนุสัยนี้มีสภาวะคล้ายๆ กัน โดยความที่ยังไม่ปรากฏเป็นสภาวะปรมัตถ์ แต่เมื่อว่าโดยการเกิดขึ้นแล้วก็ต่างกัน คือกิเลสที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนเป็นอนาคตกิเลส ดังเช่นในขณะที่มีความยินดีพอใจอยู่นั้น ในขณะนั้นกิเลสอื่นๆ ที่นอกจากโลภะนี้เป็นอนาคตกิเลส ขณะที่ไม่มีความ

เชื่อความเลื่อมใส มีแต่ความลังเลสงสัยในสิ่งที่ไม่ควรสงสัย หรือไม่เชื่อในคุณของพระรัตนตรัย เป็นต้นอยู่นั้น ในขณะนั้น กิเลสอื่นๆ ที่นอกจากโมหะ วิจิกิจฉานี้ เป็นอนาคตกิเลส เพราะว่าจะเกิดต่อไปอย่างแน่นอน

กิเลสที่จะเกิดไม่แน่นอน เป็นอนุสัยกิเลสและอนุสัยกิเลสนี้ เมื่อว่าโดยธรรมาธิษฐานแล้วมีอยู่อย่างเดียว คือจะเกิดไม่แน่นอน แต่เมื่อว่าโดยบุคคลอันเป็นที่นอนเนื่องอยู่แห่งอนุสัยกิเลสนี้แล้วก็มีอยู่ด้วยกัน ๔ จำพวก คือ

๑. พวกที่อนุสัยกิเลส จะเกิดโดยแน่นอน
๒. พวกที่อนุสัยกิเลส จะเกิดไม่แน่นอน
๓. พวกที่อนุสัยกิเลส จะไม่เกิดแน่นอน
๔. พวกที่อนุสัยกิเลส จะไม่เกิดแต่ก็ไม่แน่นอน

●

ในบรรดา ๔ อย่างนี้ ผู้ที่กำลังบริจาคทาน รักษาศีล เจริญภาวนา นอนหลับอยู่ อนุสัยกิเลสของบุคคลเหล่านี้ จะเกิดโดยแน่นอน (จำพวกที่ ๑)

●

ผู้ที่ปฏิสนธิโดยไตรเหตุ กำลังปฏิบัติวิปัสสนาอยู่อย่างเคร่งครัด พร้อมกับอธิษฐานใจว่าจะปฏิบัติจนกระทั่งได้มรรค ผล อนุสัยกิเลสของบุคคลเหล่านี้บางอย่างหรือทั้งหมด จะเกิดไม่แน่นอน แล้วแต่มรรค ผลที่ตนได้ และโทสะอนุสัยกิเลสของพระโสดาบัน พระสกทาคามี ก็จะเกิดไม่แน่นอนเช่นกัน (จำพวกที่ ๒)

●

ผู้ที่ปฏิสนธิโดยไตรเหตุ ปฏิบัติวิปัสสนาอย่างเคร่งครัด พร้อมกับอธิษฐานใจว่าจะปฏิบัติจนกระทั่งได้อรหัตมรรค อรหัตผล อนุสัยกิเลสของบุคคลเหล่านี้ทั้งหมด จะไม่เกิดแน่นอน (จำพวกที่ ๓)

●

ผู้ที่ปฏิสนธิโดยไตรเหตุ ปฏิบัติวิปัสสนาอย่างเคร่งครัด พร้อมกับอธิษฐานใจว่าจะปฏิบัติจนกระทั่งได้มรรค ผล อนุสัยกิเลสของบุคคลเหล่านี้ บางอย่างหรือทั้งหมด จะไม่เกิดแต่ไม่แน่นอน และโทสะอนุสัยของปุถุชนที่กำลังปฏิบัติวิปัสสนาอยู่ จะไม่เกิดแต่ไม่แน่นอน (จำพวกที่ ๔)

ดังนั้น เมื่อสรุปแล้ว อนุสัยกิเลสนี้ ถ้าไม่ยกบุคคลขึ้นกล่าว แต่กล่าวเฉพาะสภาพตามความเป็นจริงดังธรรมาธิษฐานแล้ว จะเป็นอนาคตกิเลสไม่ได้เลย จะเป็นแต่กาลวิมุตกิเลสเท่านั้น แต่เมื่อท่านยกบุคคลขึ้นมากล่าวแล้ว อนุสัยกิเลสนี้จะเป็นอนาคตกิเลสก็มีไม่เป็นอนาคตกิเลสก็มี

"การนอนเนื่องของอนุสัยกิเลสและธรรมที่ทำการประหาณ"

การนอนเนื่องของอนุสัยกิเลสนี้มีอยู่ ๒ ประการ คือ :-

๑. การนอนเนื่องอยู่ในการเกิดขึ้นสืบต่อแห่งรูป-นาม ขันธ์ ๕ ชื่อว่า สันตานานุสัยกิเลส
๒. การนอนเนื่องอยู่ในอารมณ์ที่เป็น ปิยรูป สาตรูป อปิยรูป อสาตรูป
ชื่อว่า อารัมมณานุสัยกิเลส

ใน ๒ ประการนี้ มรรคทั้ง ๔ ทำการประหาณสันตานานุสัยกิเลส วิปัสสนาญาณที่มีรูป-นามเป็นอารมณ์ทำการประหาณอารัมมณานุสัยกิเลส

ฉะนั้น อนุสัยกิเลสที่อนิจจานุปัสสนาเป็นต้นได้ประหาณไปนั้น เป็นอารัมมณานุสัยกิเลส ส่วนสันตานานุสัยกิเลสนั้น เมื่อยังเป็นปุถุชนอยู่ตราบใด แม้ว่าผู้นั้นจะได้เคยปฏิบัติวิปัสสนามาแล้วหลายครั้งหลายหน หรือกำลังปฏิบัติอยู่ก็ตาม หรือผู้ที่เป็นฌานลาภี อภิญญาลาภี ทั้งมีฤทธิ์เดชต่างๆ นานาก็ตาม หรือจะได้ไปบังเกิดเป็นพรหมติดต่อกันหลายภพหลายชาติก็ตาม สันตานานุสัยกิเลสก็ยังคงมีอยู่เต็มที่เป็นปกติ โดยอาการที่ยังไม่ได้ถูกประหาณไปเลยแม้แต่น้อย สำหรับ อารัมมณานุสัยกิเลส นั้น เมื่อวิปัสสนาญาณของโยคีได้เข้าถึงขึ้นภังคญาณ อารัมมณานุสัยกิเลสก็ถูกประหาณลงทันทีตั้งแต่ญาณนี้เรื่อยๆ ไป

ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในวิภังคบาลีว่า :-

สตฺตานุสยา : กามราคานุสโย ปฏิฆานุสโย มานานุสโย ทิฏฺฐา-นุสโย วิจิกิจฺฉานุสโย ภวราคานุสโย อวิชฺชานุสโย. ยํ โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ เอตฺถ สตฺตานํ ราคานุสโย อนุเสติ ยํ โลเก อปิยรูปํ อสาตรูปํ เอตฺถ สตฺตานํ ปฏิฆานุสโย อนุเสติ อิติ อิเมสุ ทฺวีสุ ธมฺเมสุ อวิชฺชา อนุปติตา ตเทกฏฺโฐ มาโน จ ทิฏฺฐิ จ วิจิกิจฺฉา จ ทฏฺฐพฺพา.

อนุสัยกิเลสมี ๗ ประการคือ :-

๑. ธรรมชาติที่ยินดี พอใจ รักใคร่ในกามคุณอารมณ์ นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน

๒. ธรรมชาติที่ขัดเคืองในอารมณ์ นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน

๓. ธรรมชาติที่ถือตัว นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน

๔. ธรรมชาติที่เห็นผิด นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน

๕. ธรรมชาติที่สงสัยในคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน

๖. ธรรมชาติที่ยินดีพอใจในภพชาตินอนเนื่องอยู่ในขันธสันดาน

๗. ธรรมชาติที่หลงอยู่ในเรื่องความเห็นผิด นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดานนี้เป็น สันตานานุสัยกิเลส

ปิยรูป สาตรูป สภาพที่น่ารักน่ายินดีอันใดมีอยู่ในโลก คือสังขารธรรม รูป-นามภายในตน กามราคานุสัยและภวราคานุสัยของสัตว์ทั้งหลาย ย่อมนอนเนื่องอยู่ในปิยรูปสาตรูปสภาพที่น่ารักน่ายินดีเหล่านี้

อปิยรูป อสาตรูป สภาพที่ไม่น่ารักไม่น่ายินดีอันใดมีอยู่ในโลก คือ สังขารธรรม รูป-นามภายในตน ปฏิฆานุสัยของสัตว์ทั้งหลายย่อมนอนเนื่องอยู่ในอปิยรูป อสาตรูปสภาพที่ไม่น่ารักไม่น่ายินดีเหล่านี้ เมื่อเป็นดังนี้ อวิชชานุสัยก็ย่อมนอนเนื่องอยู่ในราคะและปฏิฆะทั้ง ๒ นี้ด้วย ส่วนมานานุสัย ทิฏฐานุสัยและวิจิกิจฉานุสัยเหล่านี้ ก็ย่อมตั้งอยู่ในจิตดวงเดียวกันกับจิตที่มีอวิชชานี้เป็น อารัมมณานุสัยกิเลส

นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบดังต่อไปนี้ :-

"ขยายความในพระบาลีที่ทรงแสดงถึงอนุสัยกิเลส ๒ ชนิด"

สันตานานุสัยกิเลส กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดานโดยอาการที่ยังไม่ปรากฏเป็นสภาวะปรมัตถ์ คือยังไม่เข้าถึงขณะทั้ง ๓ (เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป) นั้น ได้ชื่อว่า สันตานานุสัยกิเลส ขยายความในพระบาลีที่ทรงแสดงถึงอนุสัยกิเลส ๒ ชนิด

ผู้ที่ยังมิได้ทำการประหาณอนุสัยกิเลสโดยสมุจเฉทเลยนั้น ได้ชื่อว่าเป็นปุถุชนและปุถุชนทั้งหลาย แม้ว่าจะยังเป็นเด็กอยู่ในครรภ์มารดาก็ตาม เป็นเด็กเล็ก เป็นหนุ่มสาว ผู้ใหญ่ แก่เฒ่าลงไปก็ตาม เป็นคฤหัสถ์ บรรพชิตก็ตาม ได้ฌาน ได้อภิญญา เหาะเหินเดินอากาศได้ก็ตาม แม้

ที่สุดจะได้บังเกิดเป็นพรหมอยู่หลายภพชาติก็ตาม ปุถุชนเหล่านั้นก็ยังเป็นอยู่โดยมีอนุสัยกิเลสครบถ้วนด้วยกันทั้งสิ้น

แม้ว่าจะได้สำเร็จเป็น พระโสดาบัน พระสกทาคามี แล้วก็ตาม อนุสัยกิเลสอีก ๕ อย่างก็ยังเหลืออยู่ ยังหาได้ประหาณให้หมดไปไม่ คงประหาณได้แต่ทิฏฐิและวิจิกิจฉานุสัย ๒ อย่างนี้เท่านั้น ครั้นเป็น พระอนาคามี ภวราคะ มานะ อวิชชานุสัยทั้ง ๓ ก็ยังมีอยู่ หาได้หมดไปเพียงเท่านี้ไม่ ฉะนั้น บุคคลทั้ง ๔ จำพวกนี้ จึงยังมีอนุสัยกิเลสอยู่อุปมาเหมือนกับคนไข้ที่ยังไม่หายไข้ มีผู้ถามว่า ท่านสบายดีหรือ แม้ว่าในขณะนั้นมิได้จับไข้แต่ก็ตอบว่า ยังเป็นไข้อยู่ โดยมาคำนึงถึงไข้ที่ได้จับมาแล้วและจะจับอีกในขณะต่อไป หรืออุปมาเหมือนกับผู้ที่ยังไม่ได้มีการเว้นขาดจากการรับประทานเนื้อ เมื่อถูกถามว่า ท่านรับประทานเนื้อหรือเปล่า ถึงแม้ว่าขณะนั้นจะไม่ได้รับประทานอยู่ก็จริง แต่ก็ตอบว่า ข้าพเจ้ารับประทานดังนี้ ก็เพราะว่ามาคำนึงถึงเนื้อที่ได้เคยรับประทานมาและจะรับประทานอีกในวันข้างหน้า สมดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงในอนุสัยยมกพระบาลีว่า

ยสฺส กามราคานุสโย อุปฺปชฺชติ ตสฺส ปฏิฆานุสโย อุปฺปชฺชตีติ
กามราคานุสัยยังเกิดแก่บุคคลใด ปฏิฆานุสัยก็ยังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่ไหม?
อามนฺตา ใช่

การที่ทรงวิสัชนา ดังนี้ ก็เพราะทรงหมายถึงความที่ยังเป็นอนุสัยอยู่ โดยอาการที่เคยเกิดและจะเกิด ดังที่ได้ยกอุปมาเปรียบเทียบให้เห็นแล้วทั้ง ๒ ข้อนั้น
แต่ถ้าจะถามว่า

ยสฺส กามราโค อุปฺปชฺชติ ตสฺส ปฏิโฆ อุปฺปชฺชตีติ
กามราคะกำลังเกิดแก่บุคคลใด ปฏิฆะก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้น ใช่ไหม?
วิสัชนาว่า นปฺปชฺชติ ไม่ใช่กำลังเกิด

อนึ่ง อนุสัยกิเลสทั้ง ๗ ประการนี้ เมื่อปรากฏขึ้นโดยความเป็นสภาวะปรมัตถ์ คือเข้าถึงปริยุฏฐานแล้วนั้น เกิดพร้อมกันในจิตดวงเดียวกันก็มี เกิดไม่พร้อมกันในจิตดวงเดียวกันก็มี แต่เมื่อยังเป็นอนุสัยอยู่นั้น ได้นอนเนื่องอยู่พร้อมกันทั้ง ๗ อย่างในดวงจิตดวงเดียวกันนั้นเอง เหตุนี้ พระพุทธองค์จึงทรงแสดงในอนุสัยยมกบาลีว่า

ยสฺส กามราคานุสโย อนุเสติ ตสฺส ปฏิฆานุสโย อนุเสตีติ
กามราคานุสัยนอนเนื่องอยู่ในขันธสันดานของบุคคลใด
ปฏิฆานุสัยก็นอนเนื่องอยู่ในขันธสันดานของบุคคลนั้น ใช่ไหม?
อามนฺตา ใช่

ฉะนั้น การประหาณสันตานานุสัยกิเลสได้เด็ดขาดนั้นก็มีแต่มรรคญาณ อย่างเดียว สำหรับวิปัสสนาญาณนั้นประหาณได้แต่เพียงวิกขัมภนะ โดยการข่มไว้เป็นเวลานานๆ คือหลายวัน หลายเดือน หลายปี หลายมหากัป

อารัมมณานุสัยกิเลส การเกิดขึ้นของกิเลสโดยไม่สิ้นสุด ในอารมณ์ที่ยังไม่ได้มีการพิจารณารู้เห็นตามความเป็นจริง โดยวิปัสสนาญาณ มรรคญาณ กิเลสนี้ ชื่อว่า อารัมมณานุสัยกิเลส ดังนี้ พระพุทธองค์จึงประทานพระโอวาทแก่บรรดาภิกษุทั้งหลายว่า

“
สุขายภิกฺขเว เวทนาย ราคานุสโย ปหาตพฺโพ ทุกฺขาย เวทนาย ปฏิฆานุสโย
ปหาตพฺโพ, อทุกฺขมสุขาย เวทนาย อวิชฺชานุสโย ปหาตพฺโพ.
ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลายควรละราคานุสัยในการเสวยสุข
ควรละปฏิฆานุสัยในการเสวยทุกข์ ควรละอวิชชานุสัยในการเสวยไม่ทุกข์ไม่สุข
พระโอวาทนี้ทรงมุ่งหมายถึงอารัมมณานุสัยกิเลส
”

ท่านอรรถกถาจารย์ยังได้กล่าวไว้ว่า : *อิมสฺมึ สุตฺเต อารมฺมณานุสโย กถิโต* ในพระสูตรที่มีว่า *สุขาย ภิกฺขเว เวทนาย* เป็นต้นนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดงอารัมมณานุสัยกิเลส แต่ก็หาได้ทรงชี้แจงถึงข้อปฏิบัติที่จะทำการละอารัมมณานุสัยกิเลสนี้แต่ประการใดไม่ เพียงแต่ทรงเตือนให้ทำการปฏิบัติตามแนวธรรมสติปัฏฐาน ๔ เท่านั้น เพราะถ้าภิกษุทั้งหลายมิได้ทำการปฏิบัติตามแนวธรรมสติปัฏฐาน ๔ แล้ว ก็ไม่มีทางอื่นใดที่จะทำการประหาณอารัมมณานุสัยกิเลสนี้ได้ ถ้าว่าได้ทำการปฏิบัติตามแนวธรรมสติปัฏฐาน ๔ นี้อยู่โดยเคร่งครัดแล้ว ก็จะกล่าวได้ว่ามีการละกิเลสในการเสวยอารมณ์นั้นนั่นเอง ดังที่ท่านฎีกาจารย์ได้แสดงไว้ในอานาปานัสสติกัมมัฏฐานแห่งวิสุทธิมัคคมหาฎีกาว่า :-

อนิจฺจานุปสฺสนา ตาว ตทงฺคปฺปหานวเสน นิจฺจสญฺญํ ปริจฺจชติ
ปริจฺจชนฺตี จ ตถา อปฺปวตฺติยํ เย นิจฺจนฺติ คหณวเสน กิเลสา
ตมฺมูลกา อภิสงฺขารา ตทุภยมูลกา จ วิปากกฺขนฺธา อนาคเต
อุปฺปชฺเชยฺยุํ, เต สพฺเพปิ อปฺปวตฺติกรณวเสน ปริจฺจชติ,
ตถา ทุกฺขสญฺญาทโย เตนาห วิปสฺสนา หิตทงฺควเสน สทฺธึ
ขนฺธาภิสงฺขาเรหิ กิเลเส ปริจฺจชตีติ.

อนิจจานุปัสสนาที่แสดงในอันดับแรกนี้ ย่อมสละละทิ้งนิจจสัญญาโดยอำนาจแห่งตทังคปหาน เมื่ออนิจจานุปัสสนาได้สละละทิ้งนิจจสัญญาได้แล้ว ถ้าหากว่ามิได้มีการพิจารณาเห็นความไม่เที่ยง โดยอาการดังที่กล่าวมานี้ กิเลสต่างๆ อาจเกิดได้ในภายหลังโดยอำนาจแห่งความยึดถือว่ารูป-นามนี้เที่ยง และอภิสังขารคืออกุศล โลกียกุศลกรรมที่มีกิเลสเป็นมูลก็ดี วิบากนามขันธ์อันเป็นตัวภพใหม่ มีกรรมและกิเลสทั้ง ๒ นี้เป็นมูลก็ดี อาจเกิดขึ้นได้ในภายหลัง

อนิจจานุปัสสนาที่สละทิ้งนิจจสัญญาได้นั้น ย่อมสละละทิ้งกิเลส กรรมวิบาก แม้เหล่านี้ทั้งหมดไม่ให้เกิดขึ้นได้พร้อมกันอีกด้วย ทุกขานุปัสสนา อนัตตานุปัสสนาที่สละละทิ้งสุขสัญญา อัตตสัญญาเป็นต้นได้นั้น ก็เป็นไปในทำนองเดียวกันนี้ เพราะฉะนั้นท่านมหาพุทธโฆษาจารย์จึงได้แสดงไว้ในวิสุทธิมัคคอรรถกถาว่า วิปัสสนาญาณย่อมสละละกิเลสพร้อมด้วยวิบากขันธ์และอภิสังขารโดยอำนาจ ตทังคปหาน

จาก หนังสือ วิปัสสนาทีปนีฎีกา โดย หลวงพ่อใหญ่ฯ ดร. ภัททันตะ อาสภมหาเถระ
(โปรดติดตาม วิปัสสนาทีปนีฎีกา ตอนที่ ๘ ใน อาสภสาร ฉบับที่ ๕๘)*

ปกิณกะธรรม

กนฺตาโภ ภิกฺขุ

เรียนรู้ธรรม ปฏิบัติธรรม และเข้าใจธรรม

คอลัมน์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอนำประสบการณ์ การเรียนรู้ธรรม ปฏิบัติธรรม และเข้าใจธรรม ของอุบาสิกาท่านหนึ่ง (ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม) มาให้อ่านกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในการศึกษาธรรม และปฏิบัติธรรม ว่าเข้าใจได้มากน้อยเพียงใด เป็นการแชร์ประสบการณ์ อ้างอิงหลักธรรม เข้ากับการปฏิบัติ อาจเป็นประโยชน์ ไม่มากก็น้อย สำหรับผู้กำลังศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม ขอส่งกำลังใจแด่ทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ประสบการณ์ บันทึกธรรม และความเข้าใจ

ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน หมายถึง เป็นการทำให้แจ้งในขันธ์ห้า หรือการเห็นร่างกายนี้ และสิ่งที่จะเกิดกับร่างกายนี้ตามความเป็นจริง ด้วยตาแห่งปัญญาหรือตาใน (ธรรมจักษุ) เมื่อเห็นตามความเป็นจริง จะทำให้ ราคะ โทสะ โมหะ จางคลาย จนถึงสิ้นไป หรือดับไปในที่สุด ดังนั้น กรรมฐานใด ไม่ได้เป็นไปเพื่อการละ ราคะ โทสะ โมหะ กรรมฐานนั้น ไม่ใช่วิปัสสนากรรมฐาน

การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อทำให้ธรรมจักษุเกิดขึ้นได้นั้น ต้องเจริญในอริยมรรคมีองค์แปด ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ที่ใช้มรรคมีองค์แปดนั้น คือ ในขณะเจริญวิปัสสนาหรือเจริญสติ ใช้มรรคข้อ ๑ สัมมาทิฏฐิ ปัญญาอันเห็นชอบ ใช้มรรคข้อที่ ๖ สัมมาวายามะ มีความเพียรชอบ และมรรคข้อที่ ๗ สัมมาสติ ความระลึกชอบ อริยมรรคทั้ง ๓ ข้อนี้ เป็นตัวการกระทำขับเคลื่อน คือ ใช้ปัญญา ใช้ความเพียร ใช้สติ, ปัญญาทำให้เห็นทุกข์ เห็นเหตุแห่งทุกข์ เห็นความดับทุกข์ เห็นข้อปฏิบัติให้เห็นความดับทุกข์, ความเพียร ทำให้สกัดกั้นอกุศลที่ยังไม่เกิดได้ สลัดละอกุศลที่เกิดแล้วให้หมดไป ทำให้กุศลใหม่เกิดขึ้นได้ และรักษากุศลให้เจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้น เพราะมีสติ เป็นตัวระลึกรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดอยู่ใน กาย เวทนา จิต และธรรม หรือขันธ์ ๕ ตามพระบาลีที่มาในมหาสติปัฏฐานสูตรว่า

“

กาเย กายานุปัสสี วิหรติ...เวทนาสุ เวทนานุปัสสี วิหารติ...จิตเต จิตตานุปัสสี วิหรติ...
ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหรติ อาตาปี สัมปชาโน สติมา วินยโลเก อภิชฌา โทมนัสสัง
ผู้เห็นภัยในวัฏฏะสงสาร ตามรู้ ตามดู กายในกายอยู่ ตามรู้ ตามดู เวทนาในเวทนาอยู่
ตามรู้ ตามดู จิตในจิตอยู่ ตามรู้ ตามดู ธรรมในธรรมอยู่ ย่อมขจัดอกุศลธรรม
มีความเพ่งโทษ และความโทมนัสในโลกเสียได้

”

ฉะนั้น ในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน อริยมรรคมีองค์แปด จะทำหน้าที่ควบคู่กันไป โดยมีสติสัมปชัญญะและปัญญา ในการควบคุมประคับประคองให้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง มีพละธรรม ๕ เป็นตัวผลักดัน คือ ศรัทธาควบคู่ไปกับปัญญา ทำให้มีความเพียรมุ่งมั่นจดจ่อต่อเนื่องคือสมาธิคู่กันไป, มีสติสัมปชัญญะและปัญญาเป็นตัวกำกับ ทำให้เข้าใจถูกต้อง ไม่หลงผิดเพลิดเพลินไปกับสิ่งที่กำลังเกิดกำลังดับ เห็นเป็นเพียงสภาวธรรม มิใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เป็นเพียงรูป-นาม ขันธ์ ๕ กำลังเป็นไปตามเหตุ ตามปัจจัยขณะนั้น ๆ

คำว่า “ตามรู้ ตามดูกายในกายอยู่ (ดู คือ เห็นด้วยธรรมจักษุ)” สติในสติปัฏฐานสูตร เป็นสติในอริยมรรค คือ “สัมมาสติ” เป็นสติที่ระลึกรู้เห็นอยู่ในกาย เป็นฐานของการระลึกรู้อยู่ จึงมีคำว่า “ดู” ถ้า “ดู”แล้วก็ต้อง “เห็น” ถามว่าเห็นอะไร? ถ้าดูกาย ก็เห็น “กาย” คือ อาการ ๓๒ เป็นกายคตาสติ เห็นเป็นอสุภกรรมฐาน รู้และเห็นอย่างมีปัญญาที่พิจารณาอยู่, ถ้าดูเวทนา ก็จะเห็นเวทนา ว่า มีความสุข มีความทุกข์ มีความวางเฉย ถ้าดูจิตก็จะเห็นจิตว่า มีความนึกคิดเรื่องราวต่าง ๆ มีความดีใจ มีความเสียใจ มีความเศร้าใจ ถ้าดูธรรม ก็จะเห็นธรรม ที่เกิดในจิต มีความโลภ มีความโกรธ มีความหลงระเริง ความเพลิดเพลิน ความฟุ้งซ่าน ความหดหู่ ความลังเลสงสัยไปตามอารมณ์ต่าง ๆ มียึดมีถือในตัวเรา ของเรา รวมเรียกว่า รู้จิต เห็นจิตที่มีอุปาทานอยู่กับขันธ์ ๕ อันก่อให้เกิดทุกข์ หรือจิตที่ไม่อุปาทานในขันธ์ ๕ อันทำให้พ้นจากทุกข์

ดังนั้นการปฏิบัติต่ออริยสัจ ๔ นั้น เป็นลักษณะของวิปัสสนาญาณ ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในธัมมจักกัปปวัตนสูตร คือ “รู้เห็นด้วยปัญญาอันยิ่ง” นี้ทุกข์ นี้เหตุให้เกิดทุกข์ นี้ความดับทุกข์ นี้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เป็นวิปัสสนาญาณ ๓ ที่เป็นไปในอริยสัจ ๔ ว่า

รู้ว่า “นี้ทุกข์ คือสภาพที่ทนได้ยาก ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ มีสภาพบีบคั้น อันได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย การประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ความไม่สมหวัง กล่าวโดยย่อ คือ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็น “ตัวทุกข์” นี้เป็นสัจญาณ, “ทุกข์เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้”(ปริญเญยธรรม) เป็นกิจญาณ, “ทุกข์ได้กำหนดรู้แล้ว” เป็นกตญาณ

รู้ว่า “นี้สมุทัย คือเหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ๓ มี กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ธรรมารมณ์ และความอยากได้ในทางกามารมณ์, ภวตัณหา ความทะยานอยากในภพ ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่ เป็นความอยากที่ประกอบด้วยภวทิฏฐิ ความเห็นถือมั่นในภพภูมิ และสัสสตทิฏฐิ ความเห็นว่าเป็น ตัวตน สัตว์ เที่ยง ฯลฯ, วิภวตัณหา ความไม่อยากเป็นโน่นเป็นนี่ เป็นความอยากที่ประกอบด้วย วิภวทิฏฐิ และอุจเฉททิฏฐิ เห็นว่า

เป็นความขาดสูญโดยประการทั้งปวง ปัญญาญาณนี้เป็นสัจจญาณ, รู้ว่าสมุทัยเป็นสิ่งที่ควรละ เป็นกิจญาณ, รู้ว่าสมุทัยได้ละแล้วเป็นกตญาณ

รู้ว่า “นี้นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ได้แก่ดับสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ คือ ตัณหาทั้ง ๓ ได้อย่างสิ้นเชิง ปัญญาญาณนี้เป็นสัจจญาณ, นิโรธควรทำให้แจ้ง นี้เป็นกิจญาณ, นิโรธ ได้ทำให้แจ้งแล้ว นี้เป็นกิจญาณ

รู้ว่า “นี้มรรค ได้แก่อริยมรรคมีองค์แปด คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์” เป็นสัจญาณ, อริยมรรคมีองค์แปด เป็นทางที่ควรดำเนินหรือปฏิบัติให้มากๆ เป็นกิจญาณ, อริยมรรคมีองค์แปดได้ดำเนินตามหรือปฏิบัติให้เกิดให้มีแล้ว เป็นกตญาณ

การเจริญวิปัสสนา เมื่อเจริญแล้วมีอานิสงส์ คือ สามารถละสังโยชน์ คือกิเลสที่ผูกใจสัตว์ไว้ในภพ ๓ คือกามภพ รูปภพ อรูปภพ มี ๑๐ อย่าง มีสักกายทิฏฐิเป็นต้น เมื่อสามารถละสังโยชน์ ๓ เบื้องต้นได้ ก็เลื่อนขั้นจากปุถุชนสู่ความเป็นอริยชนไปตามลำดับ สาธุ สาธุ สาธุ

ขอความเป็นผู้เจริญในธรรม คือ อริยมรรค อริยผล จงบังเกิดมีแก่ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทุกท่าน ที่กำลังดำเนินตามทางแห่งพระอริยบุคคล จนถึงมรรค ผล นิพพาน ด้วยกันทุกท่าน เทอญ...

๑. จะพัฒนาชาติ ต้องเริ่มที่คน
๒. จะพัฒนาตน ต้องเริ่มที่ใจ
๓. จะพัฒนาอะไร ๆ ต้องเริ่มที่ตัวเราเองก่อน

บุญกุศลที่เจริญงอกงามในด้านสติ และปัญญาสัมมาทิฏฐิใดที่มีขึ้น เกิดขึ้นจากการได้อ่านได้ศึกษาในบทความนี้ ขอน้อมถวายคุณงามความดี แด่พระเดชพระคุณพระธรรมวชิรเมธี (มีชัย วีรปัญโญ ป.ธ. ๙,ร.ศ.,ดร.) ผู้เป็นเจ้าของข้อคิด คติธรรม คำคม อันมีสาระดี ๆ ที่ได้บรรยายไว้ ซึ่งผู้เขียนได้นำสรุปความเพิ่มเติมอีกเล็กน้อย เพื่อให้ได้เนื้อหาตามหน้ากระดาษ หากมีข้อผิดพลาด และไม่ตรงประเด็นตามเจตนารมณ์ข้อใด เกล้าน้อมรับและกราบขออภัยมา ณ โอกาสนี้ หากส่วนใดที่เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของสติและปัญญา คุณงามความดี ขอแผ่ส่วนความดีงามเหล่านั้นให้แก่สรรพสัตว์ทั้งปวงด้วยเทอญ...

เรื่องเล่าจากพระสูตร

กนฺตาโภ ภิกฺขุ

สุภัททปริพาชก

ภาพโดย Samforkner.org

ขอความเป็นผู้เจริญในธรรมคือ “อริยมรรค อริยผล” จงบังเกิดมีแก่ทุกท่าน ตามสมควรแก่ธรรมที่ปฏิบัติ ฉบับที่แล้วได้กล่าวถึง คำว่า “ตราบใด ที่ยังมีการปฏิบัติตามทางแห่งอริยมรรคมีองค์ ๘ โลกจักไม่ว่างจากพระอรหันต์”อาจมีความสงสัยว่ามีที่ไป ที่มาอย่างไร

ฉบับนี้จึงขอนำเรื่อง“สุภัททปริพาชก” ซึ่งเป็นที่มาของเรื่องนี้มาให้อ่านกัน และเพื่อขยายความตามพระพุทธพจน์ข้างต้นนั้นด้วย ตามนัยพระบาลีว่า “อิเม จ สุภทฺท ภิกฺขู สมฺมา วิหเรยฺยุํ อสุญฺโญ โลโก อรหนฺเตหิ อสฺสาติ ฯ” ที่มาใน มหาปรินิพพานสูตร ทีฆนิกาย เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๑๗๕ หน้าที่ ๑๓๘ ดังนี้

สุภัททปริพาชกเข้าไปพบพระอานนท์

สมัยนั้น สุภัททปริพาชก อาศัยอยู่ในเมืองกุสินารา พอได้ทราบข่าวว่า “พระพุทธเจ้าจะปรินิพพาน ในปัจฉิมยามแห่งราตรีวันนี้ (ราวตี ๒-๖ โมงเช้า)” เขาคิดว่า “เราได้ยินได้ฟัง พวกปริพาชกผู้แก่ ผู้เฒ่า ผู้เป็นอาจารย์ เล่าขานกันมาว่า ‘พระตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทรงอุบัติขึ้นในโลกเป็นครั้งคราวเท่านั้น’ พระสมณโคดม กำลังจะปรินิพพานในปัจฉิมยามแห่งราตรีวันนี้ เราก็ยังมีความสงสัยอยู่ เราเลื่อมใสท่านพระสมณโคดมอย่างนี้ว่า ‘พระสมณโคดมจะแสดงธรรมให้เราละความสงสัยนี้ได้’ จึงเข้าไปพบท่านพระอานนท์ที่สาลวโนทยาน... ได้กล่าวกับท่านพระอานนท์ว่า “ท่านพระอานนท์ ข้าพเจ้าได้ฟังคำของพวกปริพาชก ผู้แก่ ผู้เฒ่า ผู้เป็นอาจารย์ เล่าขานกันมาว่า ‘พระตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จะทรงอุบัติขึ้นในโลกเป็นครั้งคราวเท่านั้น’ พระสมณโคดมก็กำลังจะปรินิพพานในปัจฉิมยามแห่งราตรีวันนี้แล้ว ข้าพเจ้ายังมีความสงสัยอยู่ ข้าพเจ้าเลื่อมใสพระสมณโคดมอย่างนี้ว่า ‘พระสมณโคดม จะแสดงธรรมให้ข้าพเจ้าละความสงสัยนี้ได้’ ขอโอกาสให้ข้าพเจ้าได้เฝ้าพระสมณโคดมด้วยเถิด”

พระอานนท์ห้ามสุภัททปริพพาชก

เมื่อสุภัททปริพาชกกล่าวเช่นนั้น ท่านพระอานนท์จึงตอบว่า “อย่าเลย สุภัททะผู้มีอายุ ท่านอย่ารบกวนพระพุทธองค์เลย พระผู้พุทธองค์ทรงเหน็ดเหนื่อย” แต่สุภัททปริพาชกได้อ้อนวอน ขอร้องถึงสามครั้งสามวาระด้วยกัน ท่านพระอานนท์ก็ยังยืนยันคำเดิม ไม่อนุญาตให้เข้าเฝ้า

พระมหากรุณาของพระบรมศาสดา

สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงได้ยินถ้อยคำของท่านพระอานนท์เจรจากับสุภัททปริพาชก จึงรับสั่งเรียกท่านพระอานนท์มาตรัสว่า "อย่าห้ามสุภัททะเลยอานนท์ ให้สุภัททะเข้ามาหาเรา ตถาคตเถิด เขาจะถามปัญหาบางอย่างกับเรา เขาจะถามเพื่อหวังความรู้เท่านั้น ไม่หวังรบกวนเรา อีกอย่าง เมื่อเราตอบสิ่งที่ถามเขาจะรู้ได้ทันที"

ท่านพระอานนท์จึงได้กล่าวกับสุภัททปริพาชกว่า "ไปเถิดสุภัททะผู้มีอายุ พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทานโอกาสแก่ท่านแล้ว"

●

สุภัททปริพาชก จึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ
ได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า
"ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ สมณพราหมณ์ที่เป็นเจ้าหมู่เจ้าคณะ เป็นอาจารย์ ผู้มีชื่อเสียง เกียรติยศ เป็นเจ้าลัทธิ ประชาชนยกย่องกันว่าเป็น "คนดี" ได้แก่ "ปูรณะกัสสปะ มักขลิโคศาล อชิตะเกสกัมพล ปกุธะกัจจายนะ สัญชัยเวลัฏฐบุตร นิครนถ์นาฏบุตร" เจ้าลัทธิเหล่านั้นทั้งหมด รู้ตามที่ตนกล่าวอ้าง หรือไม่ได้รู้ตามที่ตนกล่าวอ้างเลย หรือบางพวกรู้ บางพวกไม่รู้ พระเจ้าข้า"

●

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบว่า
"สุภัททะ อย่าเลย เรื่องที่เธอถามว่า...ใครรู้อะไรหรือไม่รู้อะไรนั้น...อย่าได้สนใจเลย เราจะแสดงธรรมแก่เธอ เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดีเถิด เราจะกล่าวธรรม"
สุภัททปริพาชกได้ฟังธรรม แทนการตอบคำถาม

●

เมื่อสุภัททปริภาชกรับคำแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสดังนี้ว่า
"สุภัททะ ในธรรมวินัยที่ไม่มีอริยมรรคมีองค์ ๘ ย่อมไม่มีสมณะที่ ๑ (พระโสดาบัน) ย่อมไม่มีสมณะที่ ๒ (พระสกทาคามี) ย่อมไม่มีสมณะที่ ๓ (พระอนาคามี) ย่อมไม่มีสมณะที่ ๔ (พระอรหันต์) ส่วนในธรรมวินัยที่มี "อริยมรรคมีองค์ ๘" ย่อมมีสมณะที่ ๑ ย่อมมีสมณะที่ ๒ ย่อมมีสมณะที่ ๓ ย่อมมีสมณะที่ ๔ (คำว่า "สมณะ" ในที่นี้ หมายถึง "พระอริยบุคคล" มีพระโสดาบันเป็นต้น)

สุภัททะ ในธรรมวินัยนี้มี “อริยมรรคมีองค์ ๘” สมณะที่ ๑ จึงมีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น
สมณะที่ ๒, สมณะที่ ๓, และสมณะที่ ๔ ก็มีอยู่ในธรรมวินัยนี้เท่านั้น
ลัทธิอื่นว่างจากสมณะทั้งหลายผู้รู้ทั่วถึง
สุภัททะ ถ้าภิกษุเหล่านี้ เป็นอยู่โดยชอบ (หมายถึงปฏิบัติอยู่ในอริยมรรคมีองค์ ๘)
โลกจะไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ ทั้งหลาย
สุภัททะ เราบวชขณะอายุ ๒๙ ปี แสวงหาว่าอะไร คือ “กุศล”
เราบวชมาได้ ๕๐ พรรษากว่า ยังไม่มีแม้สมณะที่ ๑ ภายนอกธรรมวินัยนี้เลย
ผู้ที่แสดงธรรมเป็นเครื่องนำออกจากทุกข์ได้ไม่มี สมณะที่ ๒ ไม่มีสมณะที่ ๓
ไม่มีสมณะที่ ๔ ลัทธิอื่นว่างจากสมณะทั้งหลายผู้รู้ทั่วถึง
สุภัททะ ถ้าภิกษุเหล่านี้เป็นอยู่โดยชอบ โลกจะไม่พึงว่างจากพระอรหันต์ ทั้งหลาย”
สุภัททปริพพาชก ชมเชยพระภาษิตของพระพุทธเจ้าและขอบวช

●

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอย่างนั้นแล้ว
สุภัททปริพาชกได้กราบทูลว่า
“ข้าแต่ พระองค์ผู้เจริญ พระภาษิตของพระองค์ชัดเจน ไพเราะยิ่งนัก
พระองค์ทรงประกาศธรรมแจ่มแจ้ง โดยประการต่าง ๆ
เปรียบเหมือนบุคคลหงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทาง
หรือตามประทีปในที่มืดด้วยตั้งใจว่า ‘คนมีตาดี จักเห็นรูปได้’
ข้าพระองค์นี้ขอถึงพระผู้มีพระภาค พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์เป็นสรณะ
และขอข้าพระองค์พึงได้บรรพชา พึงได้อุปสมบทในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้าเถิด”
ตามปกตินักบวชลัทธิอื่นถ้าจะบวชต้องปฏิบัติตามกฎ คือ อยู่ปริวาสก่อน ๔ เดือน

●

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า
“สุภัททะ ผู้เคยเป็นอัญเดียรถีย์ (นักบวชลัทธิอื่น) ประสงค์จะบรรพชา
ประสงค์จะอุปสมบทในธรรมวินัยนี้ ต้องอยู่ปริวาส ๔ เดือน หลังจาก ๔ เดือนล่วงไป
เมื่อภิกษุสงฆ์พอใจก็จะให้บรรพชา จะให้อุปสมบทเป็นภิกษุได้”
อนึ่ง ในเรื่องนี้เราคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย
สุภัททปริพพาชกยอมรับกฎด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง

สุภัททปริพาชกกราบทูลว่า

“หากผู้ที่เคยเป็นอัญเดียรถีย์ประสงค์จะบรรพชา ประสงค์จะอุปสมบท ในพระธรรมวินัยนี้ จะต้องอยู่ปริวาส ๔ เดือน หลังจาก ๔ เดือน ล่วงไป เมื่อภิกษุพอใจก็จะให้บรรพชา จะให้อุปสมบทเป็นภิกษุได้ แต่ข้าพระองค์จักขออยู่ ปริวาส ๔ ปี หลังจาก ๔ ปีล่วงไป เมื่อภิกษุพอใจ ก็จงให้บรรพชา จงให้อุปสมบทเป็นภิกษุเถิด”

●

คำว่า “อยู่ปริวาส” หมายถึงอยู่ปฏิบัติในบริเวณที่สงฆ์กำหนดไว้ (กักบริเวณ) ให้ครบตามวันที่กำหนด (ปกติใช้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส), การเข้าปริวาส หรือเรียกว่า อยู่ปริวาสกรรม มีวัตถุประสงค์ เพื่อปราบพยศ เพื่อลดมานะ เพื่อละทิฏฐิ ละความถือตัว หัวดื้อ

แต่สุภัททปริพาชกได้รับการยกเว้น คือ พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้บรรพชาอุปสมบทเป็นกรณีพิเศษ ที่ไม่ต้องอยู่ปริวาส โดยรับสั่งเรียกท่านพระอานนท์มาตรัสว่า

“อานนท์ ถ้าเช่นนั้น เธอจงให้สุภัททะบวชเถิด”

●

เมื่อท่านพระอานนท์ทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว
ในขณะนั้น สุภัททปริพาชก จึงกล่าวกับท่านพระอานนท์ว่า

“ท่านพระอานนท์ เป็นลาภของท่าน ท่านได้ดีแล้ว ที่พระศาสดาทรงแต่งตั้งท่านโดยมอบหมายให้บรรพชาอันเตวาสิก ในที่เฉพาะพระพักตร์”

(อรรถกถาจารย์ อธิบายตามความหมายนี้ก็คือ แปลมาจากคำว่า *“อนฺเตวาสิกาภิเสเกน อภิสิตฺตา”* หมายถึงการที่อาจารย์แต่งตั้งศิษย์ ในสำนักให้ บวชลูกศิษย์แทนตน ซึ่งเป็นจารีตของลัทธิภายนอกพระพุทธศาสนา จึงถือเป็นเกียรติยศที่ใคร ๆ ก็อยากได้ สุภัททปริพพาชกทราบข้อนี้ดี และถือตามจารีตนี้ จึงกล่าวยกย่องท่านพระอานนท์)

ขอความเป็นผู้เจริญในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงบังเกิดแก่ผู้สนใจธรรมใฝ่เรียนรู้ธรรม และปฏิบัติธรรม จงทุกประการเทอญ...

ธรรมะน่ารู้

(ที่มา: ปรมัตถโชติกะ มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา วิถีมุตตสังคหะ)

ภพภูมิ ๓๑ ตอนที่ ๑๓ - นรกภูมิ ตอนที่ ๙

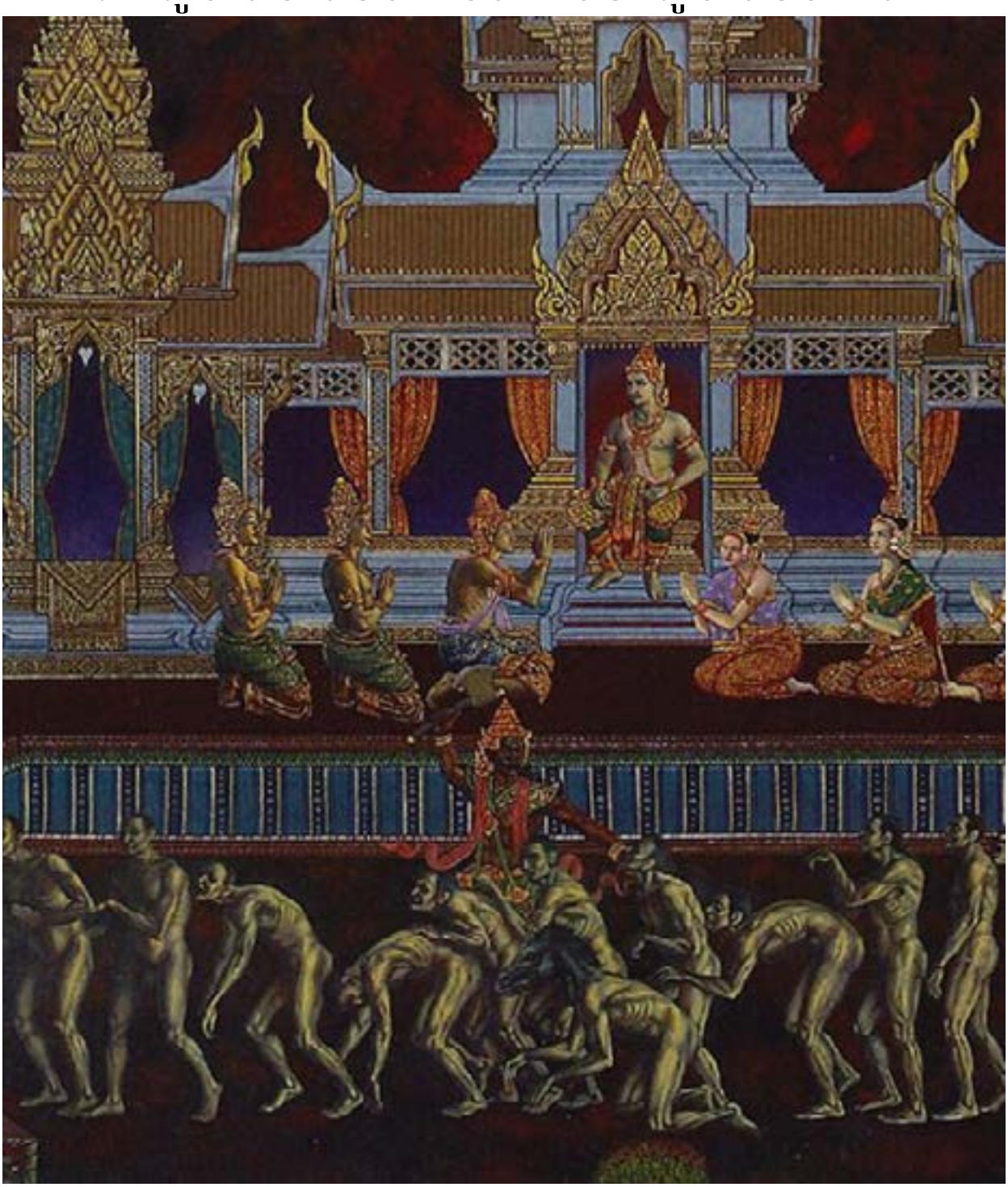

ภาพ พยายมราช ในโลกนรก จากจิตรกรรมไตรภูมิ ฉบับรัชกาลที่ 9

๔. เรื่องพระนางมัลลิกาเทวี

พระมเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศล มีพระนามว่า *มัลลิกา* ในขณะที่พระนางยังอยู่ในมนุษยโลกได้ทรงสร้างบุญกุศลไว้มาก เวลาที่พระนางยังทรงพระสำราญดีอยู่นั้นในวันหนึ่ง พระนางได้ทรงกล่าวคำมุสาแด่พระเจ้าปเสนทิโกศล ต่อมา เมื่อถึงเวลาประชวรหนัก พระนางก็ทรงนึกถึงบุญกุศลที่ได้ทรงกระทำมาแล้วนั้นอยู่เสมอ ครั้นเมื่อถึงเวลาใกล้จะสิ้นพระชนม์ พระนางเธอก็ไม่สามารถที่จะระลึกถึงบุญกุศลที่ตนได้กระทำไว้นั้น แต่กลับไประลึกถึงคำมุสาที่ได้กล่าวไว้กับพระเจ้าปเสนทิโกศล จึงเกิดความกลุ้มพระทัยขึ้นเรื่อยไป จนกระทั่งสิ้นพระชนม์ เมื่อสิ้นพระชนม์แล้วก็ได้ไป บังเกิดในอวีจิมหานรกเป็นเวลา ๗ วันตามวันเวลาในเมืองมนุษย์ ดังมีสาธกบาลีในธัมมบทอัฏฐกถาว่า

“

สา มรณกาเล เอวรูปํ มหาปริจฺจาคํ อนนุสฺสริตฺวา
ตเมว ปาปกมฺมํ อนุสฺสรนฺตี กาลํ กตฺวา อวีจิมฺหิ นิพฺพตฺติ.

”

๕. เรื่องพระเจ้าโจรนาคะ

ในลังกาทวีป มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า *โจรนาคะ* เป็นผู้ไม่เลื่อมใส ในพระพุทธศาสนา ฉะนั้น พระองค์จึงได้ทรงทำลายวัดใหญ่ๆ ถึง ๑๘ วัด และทำการเบียดเบียนพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา สัปบุรุษทั้งหลายที่นับถือ พระพุทธศาสนาอยู่ในเวลานั้น เมื่อพระองค์ได้ทรงกระทำการหยาบร้ายอยู่เช่นนี้ พระมเหสีของพระองค์ก็เกิดความไม่พอพระทัย จึงได้ทรงทำร้ายพระองค์เสียด้วยการนำเอายาพิษใส่ลงในกระยาหาร เมื่อพระเจ้าโจรนาคะได้เสวยกระยาหารที่เจือด้วยยาพิษก็สิ้นพระชนม์ แล้วไปบังเกิดในโลกันตริกนรก ดังมีสาธกบาลีมาในมหาวังสปกรณ์ ว่า

“

อตฺตโน ภริยาทินฺนํ วิสํ ภกฺโข มโต กิร
โลกนฺตริกนิยํ ปาโป โส อุปปชฺชถ.

”

๖. นรกบางแห่งที่บุคคลฆ่าพ่อแม่แล้วต้องไปเสวยทุกข์

บุคคลที่ฆ่าพ่อแม่ เรียกว่า *ปาราชิกบุคคล* แปลว่า “บุคคลที่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ (บุคคลที่พ่ายแพ้)” เพราะว่าบุคคลเช่นนี้ เมื่อตายแล้วก็ต้องไปเสวยทุกข์อยู่ในอวีจิมหานรกโดยมาก และไม่สามารถที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์ได้โดยง่าย แต่บางคนที่ฆ่าพ่อแม่ และพระอรหันต์แล้วต้องไป เสวยทุกข์อยู่ในนรกเลือดหนองก็มี ดังมีสาธกบาลีแสดงไว้ในเนมิราชชาดกว่า

“

เย มาตรํ วา ปิตรํ วา ชีวโลเก
ปาราชิกา อรหนฺเต หนฺนติ
เต ลุทฺธกมฺมา ปสเวตฺว ปาปํ
เตเม ชนา โลหิตปุพฺพภกฺขาติ.

”

๗. เรื่องพระเจ้านาฬิเกระ

ในสมัยโบราณนานมาแล้ว ยังมีประเทศๆหนึ่งชื่อว่า *อังคะ* นครหลวงของประเทศนี้ชื่อว่า *ทันตปูระ* พระเจ้าแผ่นดินผู้ปกครองทรงพระนามว่า *นาฬิเกระ* พระเจ้าเนฬิเกระพระองค์นี้ไม่เชื่อบาปบุญ ฉะนั้น พระองค์จึงได้ทรงฆ่าดาบสผู้มีศีลที่เป็นธรรมกถึกเสีย แล้วนำเอาไปทิ้งให้สุนัขกิน เมื่อพระเจ้าเนฬิเกระได้กระทำอกุศลกรรมอันหนักถึงเพียงนี้จึงได้ถูกธรณีสูบ เมื่อพระเจ้าเนฬิเกระได้ถูกธรณีสูบแล้วก็ได้ไปเสวยทุกข์อยู่ในอุสสทนรกชื่อว่าสุนัขนรก มีร่างกายสามคาวุต มีสุนัขดำตัวใหญ่โตเท่าช้างกัดกินอยู่ อกุศลกรรมที่พระเจ้าเนฬิเกระทรงทำไว้นั้น น่าไปเสวยทุกข์อยู่ในนรกแต่ก็หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ กลับไปเสวยทุกข์ในอุสสทนรก ดังมีสาธกบาลีแสดงไว้ใน สรภังคชาดกว่า

“

โย สญฺญเต ปพฺพชิเต อเหฐยิ
ธมฺมํ ภณนฺเต สมเณ อทูสเก
ตํ นาฬิเกรํ สุนขา ปรตฺถ
สงฺคมฺม ขาทนฺติ วิผนฺทมานํ.

”

๘. เรื่องพระเจ้าอัชชุนะ

ครั้งโบราณสมัยหนึ่ง มีประเทศอยู่ประเทศหนึ่ง ชื่อว่า *มหิสกะ* พระเจ้าแผ่นดินผู้ปกครองประเทศ มีพระนามว่า *อัชชุนะ* พระเจ้าอัชชุนะเป็นมิจฉาทิฏฐิ มีดาบสองค์หนึ่งชื่อว่า *อังคีรสะ* สกุลของท่านคือโคตรมะ ดาบสองค์นี้เป็นผู้มีขันติธรรมเป็นประจำ และมีวิริยปฏิบัติอยู่เป็นนิจ แต่ท่านดาบสองค์นี้ได้ถูกพระเจ้าอัชชุนะฆ่าเสียด้วยการใช้ธนูยิง เมื่อพระเจ้าอัชชุนะได้ใช้ธนูยิงดาบสถึงแก่ความตายแล้วอำนาจอกุศลกรรมที่พระเจ้าอัชชุนะทรงกระทำนี้จึงเป็นเหตุให้ถูกธรณีสูบ ก็ได้ไปเสวยทุกข์อยู่ในอุสสทนรก ชื่อว่า *สัตติสูลนรก* ในการเสวยทุกข์ของพระเจ้าอัชชุนะนี้มีการตกลงมาจากที่สูงด้วยศีรษะทิ่มลง ส่วนข้างล่างมีหอกปักไว้ ในขณะที่กำลังตกลงมาด้วยอาการศีรษะทิ่มลงมานั้น ในขณะนั้นนายนิรยบาลก็ได้ใช้ดาบฟันบ้าง ใช้หอกพุ่งบ้าง อกุศลกรรมที่พระเจ้าอัชชุนะทรงกระทำนี้น่าจะไปเสวยทุกข์อยู่ในมหานรก แต่ก็หาได้เป็นเช่นนั้นไม่กลับไปเสวยทุกข์อยู่ในอุสสทสัตติสูลนรกเท่านั้น ดังมีสาธกบาลีแสดงไว้ในสรภังคชาดก ว่า

“

อถชฺชุโน นิรเย สตฺติสูเล อวํสิโร ปติโต อุทฺธํปาโท
องฺคีรสํ โคตมํ เหฐยิตฺวา ขนฺตึ ตปสฺสึ จิรพฺรหฺมจารึ.

”

๙. เรื่องพระเจ้ามัชฌะ

เมื่อครั้งโบราณ ยังมีประเทศๆ หนึ่งชื่อว่า *มัชฌะ* พระเจ้าแผ่นดินผู้ปกครองประเทศ มีพระนามว่า มัชฌะ พระเจ้ามัชฌะพร้อมทั้งบริวารของพระองค์ซึ่งเป็นประชาชนส่วนหนึ่งของประเทศนี้เป็นมิจฉาทิฏฐิ ยังมีดาบสอยู่องค์หนึ่งชื่อว่ามาตังคะ ดาบสองค์นี้มีบริวารมาก และมีชื่อเสียงโด่งดังปรากฏทั่วประเทศ ส่วนพระเจ้ามัชฌะและบริวารทั้งหลายที่เป็นมิจฉาทิฏฐิ เมื่อได้เป็นดาบสองค์นี้มีบริวารมาก และมีชื่อเสียงโด่งดังปรากฏทั่วไปในประเทศเช่นนี้ก็เกิดความไม่พอใจในครั้งแรกได้ กล่าวคำติเตียนและแสดงการดูถูกดาบสก่อน ต่อมา ภายหลังจึงได้ฆ่าดาบสองค์นี้เสีย เพราะถูกพวกพราหมณ์ที่เป็นบริวารยุยงส่อเสียด เมื่อดาบสได้ถูกฆ่าแล้ว บริวารของดาบสก็พากันอพยพไปอยู่เสีย ณ ประเทศอื่น คงเหลือแต่พวกบริวารและประชาชนทั้งหลายที่เป็นพวกของพระเจ้ามัชฌะ เมื่อพระเจ้ามัชฌะและบริวารได้ร่วมใจกันฆ่าดาบสแล้ว ด้วยอำนาจอกุศลกรรมอันนี้จึงบันดาลให้เกิดฝนตกลงมา แต่น้ำฝนนั้นกลายเป็นปรมาณูขี้เถ้า

เพลิงถูกประชาชนและสัตว์ทั้งหลายพร้อมทั้งพระเจ้ามัชฌะได้ถึงแก่ความตายหมดสิ้น คงเหลือแต่แผ่นดินที่ว่างเปล่าและป่าเท่านั้น บุคคลเหล่านี้เมื่อถึงแก่ความตายแล้ว ก็ได้ไปเสวยทุกข์อยู่ในอุสสทกุกกุฬนรก ดังมีสาธกบาลีแสดงไว้ ในสังกิจจชาดกว่า

“

อุปหจฺจ มนํ มชฺโฌ มาตงฺคสฺมึ ยสสฺสิเน
สปาริสชฺโช อุจฺฉินฺโน มชฺฌารญฺญํ ตทา อหุ.

”

๑๐. เรื่องพระเจ้าทสภาติกะ

ยังมีประเทศๆ หนึ่งชื่อว่า *อันธกวินทะ* พระเจ้าแผ่นดินผู้ปกครองประเทศมีพี่น้องรวมกัน ๑๐ พระองค์ องค์พี่ใหญ่ได้ปกครองประเทศอันธกวินทะ ส่วนอีก ๙ องค์ก็มีประเทศปกครองด้วยกัน ทุกๆ พระองค์ แต่ทางพระเจ้าแผ่นดินทั้ง ๑๐ พระองค์นี้ไม่ได้ นับถือพระพุทธศาสนา ฉะนั้น จึงได้ดูถูกเบียดเบียนดาบสผู้ทรงศีล ดาบสองค์นี้มีนามว่า *กัณหทีปายนะ* ต่อมาก็ร่วมใจกันฆ่าดาบสองค์นี้เสีย

เมื่อพระเจ้าแผ่นดิน ๑๐ พระองค์ได้ร่วมใจกันฆ่าดาบสเสร็จแล้ว ต่อมาไม่ช้านัก พระเจ้าแผ่นดินทั้งสิบพระองค์นี้ก็เกิดทะเลาะวิวาทกันขึ้น ได้ใช้สากประหารซึ่งกันและกันจนถึงแก่ความตายด้วยกันทั้งสิบพระองค์ เมื่อพระเจ้าแผ่นดินทั้งสิบพระองค์สิ้นพระชนม์ลงแล้ว ก็ได้ไปเสวยทุกข์อยู่ใน อุสสทนรก ดังมีสาธกบาลีแสดงไว้ในสังกิจจชาดกว่า

“

กณฺหทีปายนาสชฺช อํ อนฺธกวินฺทโย
อญฺโญญฺญํ มุสลาหนฺตา สมฺปตฺตา ยมสาธนํ.

”

(* โปรดติดตาม ธรรมะน่ารู้ - เรื่อง ภพภูมิ ๓๑ ตอนที่ ๑๔ ใน อาสภาสาร ฉบับที่ ๕๘)

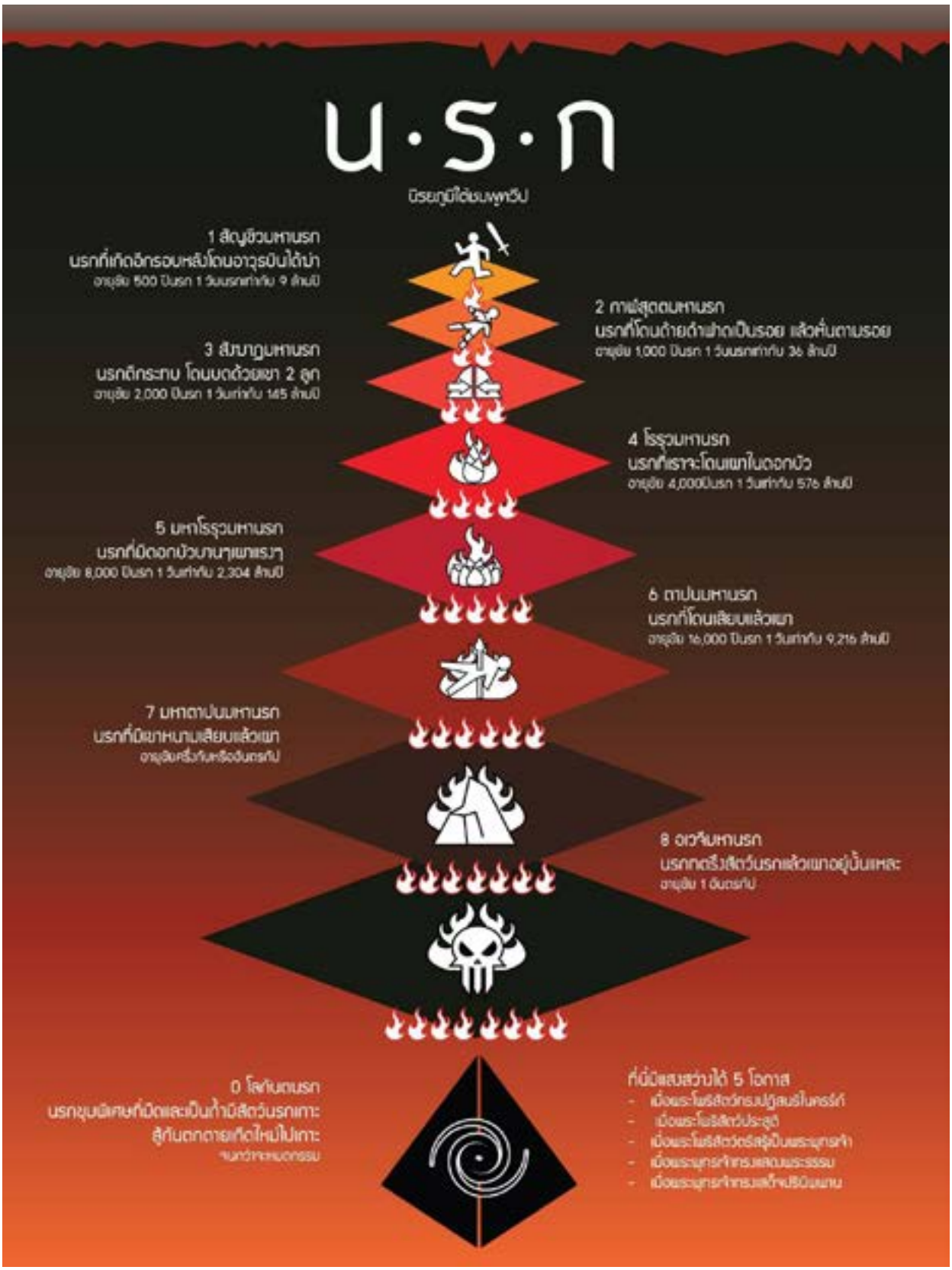

ภาพผลงานนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2560 ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รหัสนักศึกษา 04580075, 07580087, 04580106

English column

Sayadaw U Pandita

The Seven Factors of Enlightenment

ภาพประกอบ: http://sasana.wdfiles.com/

COURAGEOUS EFFORT:
THIRD FACTOR OF ENLIGHTENMENT (continued...)

9. Avoiding Lazy People

The ninth way to arouse effort is to avoid the company of lazy persons. There are people who are not interested in mental development, who never try to purify themselves. They just eat, sleep and make merry as much as they want. They are like pythons, who swallow their prey and remain immobile for hours. How will you ever be inspired to put forth energy in the company of such people? You should try to avoid becoming a member of their gang. Avoiding their company is a positive step in developing energy.

10. Seeking Energetic Friends

Now you should take another step and choose to associate instead with yogis who are endowed with developed, enduring and persevering energy. This is the tenth way of arousing effort. Most specifically it refers to a yogi in retreat, but in fact, you will be well off spending time with anyone who is totally committed to the Dhamma, enduring and resolute, trying to activate mindfulness from moment to moment, and maintaining a high standard of progressive or persistent energy. People who give top priority to mental health are your best companions. In a retreat you can learn from the people who seem to be model yogis. You can emulate their behavior and practice, and this will lead to your own development. You should allow others'diligence

to be contagious. Take in the good energy, and allow yourself to be influenced by it.

11. Inclining the Mind toward Developing Energy

The last and best way to arouse energy is persistently to incline the mind toward developing energy. The key to this practice is to adopt a resolute stand. "I will be as mindful as I can at each moment, sitting, standing, walking, going from place to place. I will not allow the mind to space out. I will not allow a moment of mindfulness to be missing." If, on the contrary, you have a careless, self-defeating attitude, your practice will be doomed from the start.

Every moment can be charged with this courageous effort, a very consistent and enduring energy. If a moment of laziness dares to tiptoe in, you will catch it right away and shoo it out! Ko sajja, laziness, is one of the most undermining and subversive elements in meditation practice. You can eradicate it by effort: courageous, persistent, persevering, enduring effort.

I hope you will arouse energy through any and all of these eleven ways, so that you will make swift progress in the path and eventually attain that consciousness which uproots defilements forever.

RAPTURE: FOURTH FACTOR OF ENLIGHTENMENT

Pīti, or rapture, has the characteristic of happiness, delight and satisfaction. It is in itself a mental state possessing these characteristics. But a further characteristic of rapture is that it can pervade associated mental states, making them delightful and happy and bringing a sense of deep satisfaction.

Lightness and Agility

Rapture fills the mind and body with lightness and agility. This, according to the classical analysis, is its function. The mind becomes light and energized. The body also feels agile, light and workable. The manifestation of rapture is in actual sensations of lightness in the body. Rapture manifests very clearly through physical sensations.

When rapture occurs, coarse and uncomfortable sensations are replaced with something very soft and gentle, velvet smooth and light. You may feel such a lightness of body that it seems as if you are floating in the air. At times the lightness may be active rather than still. You may feel as if you were being pushed or pulled, swayed and rocked, or as if you are traveling on rough water. You may feel off-balance, but it is nonetheless very pleasant.

The Five Types of Rapture

There are five types of rapture. The first is called "Lesser Rapture." At the beginning of practice, after the hindrances have been kept at bay for sufficient periods of time, yogis may begin feeling chills and thrills of pleasure, sometimes goosebumps. This is the beginning of rapturous feelings.

The next type is called "Momentary Rapture." It comes in flashes like lightning and is more intense than the first type. The third kind is "Overwhelming Rapture." The classical simile is of someone sitting by the sea and suddenly seeing a huge wave that is coming to engulf her or him. Yogis experience a similar feeling of being swept off the ground. Their hearts thump; they are overwhelmed; they wonder what is happening.

The fourth type of rapture is "Uplifting or Exhilarating Rapture." With this, you feel so light that you might think you are sitting a few feet off the ground. You feel as if you are floating about or flying, rather than walking on the earth.

The fifth type of rapture, "Pervasive Rapture," is the strongest of all. It fills the body, every pore. If you are sitting, you feel fantastically comfortable and you have no desire at all to get up. Instead, there is a great interest in continuing to sit without moving.

The first three types of rapture are called pamojja, or weak rapture. The last two deserve the rightful name of pīti, strong rapture. The first three are causes of, or stepping stones toward, the stronger two.

Ref: In This Very Life, The Liberation Teachings of the Buddha, Sayādaw U Pandita (1992)

แว่นธรรมปฏิบัติ ตอนที่ ๔

พระอาจารย์ใหญ่ ดร. ภัททันตะ อาสภะ มหาเถระ

บทที่ ๑
สัญโญชน์ ๑๐

สญฺโญเชนฺติ พนฺธนฺตีติ สญฺโญชนานิ
ธรรมชาติใด ทำการร้อยรัดสัตว์ให้ติดอยู่ในสังสารวัฏ
ฉะนั้นธรรมชาตินั้น ชื่อว่า *สัญโญชน์*

๔. กามราคสัญโญชน์

กาเมตีติ กาโม
กาโม เยว ราโค กามราโค
สภาพที่มีความพอใจในกิเลส วัตถุกาม ชื่อว่า กามราคะ

กามราคะคือความพอใจในกามคุณทั้งอารมณ์ทั้ง ๕ ที่มากระทบทวารทั้ง ๕ หรืออีกนัยหนึ่ง การติดอยู่ในกามคุณอารมณ์ทั้ง ๕ ชื่อว่า กามราคะ การติดอยู่ในกามราคะเป็นสัญโญชน์ประการหนึ่ง ในสัญโญชน์ ๑๐ ประการนั้น และการติดอยู่ในกามราคสัญโญชน์ย่อมทำให้สัตว์ทั้งหลายติดอยู่ในภพอันเป็นวัฏฏทุกข์ จึงควรที่จะได้ศึกษาให้รู้จักสภาวะของกามราคสัญโญชน์เพื่อประโยชน์ในการที่จะเปลื้องตนให้พ้นจากวัฏฏทุกข์

ถาม กามราคสัญโญชน์มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ?

ตอบ กามราคสัญโญชน์จำแนกเป็นส่วนใหญ่ได้เป็น ๒ ประการ คือ กามราคะที่เป็นอปายคมนิย นำไปสู่อบายประการหนึ่ง กามราคะ ที่ไม่เป็นอปายคมนิย ไม่นำไปสู่อบายประการหนึ่ง

ในประการที่ไม่เป็นอปายคมนิยนั้น ยังจำแนกออกเป็นอีก ๒ ประการ คือเป็นโอฬาริกะอย่างหยาบประการหนึ่ง เป็นสุขุมะอย่างประณีตอีกประการหนึ่ง

ถาม กามราคะที่เป็นอปายนิยนำไปสู่อบายภูมินั้น เป็นอย่างไร กามราคะ ที่ไม่เป็นอปายคมนิยที่เป็นอย่างหยาบนั้น เป็นอย่างไร ที่เป็นอย่างประณีตนั้นเป็นอย่างไร ?

ตอบ กามราคะที่เป็นอปายคมนิยนำไปสู่อบายภูมิ คือ เมื่อกามคุณอารมณ์ ๕ มากระทบทวารทั้ง ๕ แล้ว มีความยินดีพอใจเป็นอย่างมาก จนถึงสามารถจะล่วงอกุศลกรรมบถได้ เช่นความพอใจในรูปอารมณ์ที่มากระทบ สามารถให้กระทำกรรมอันเป็นกาเมสุมิจฉาจารได้ เป็นต้น

กามราคะที่ไม่เป็นอปายนิย ชนิดที่เป็นโอฬาริกอย่างหยาบ นั้นเป็นความพอใจในกามคุณอารมณ์ทั้ง ๕ ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่ความพอใจนั้นถึงหากจะยังมีอยู่ก็ไม่รุนแรง เป็นความพอใจที่ปรากฏอยู่แต่ในใจเพียงเล็กน้อย

กามราคะที่ไม่เป็นอปายคมนิย ชนิดที่เป็นสุขุมะอย่างประณีตนั้น ได้แก่กามคุณอารมณ์ทั้ง ๕ เมื่อมากระทบทวารทั้ง ๕ แล้ว ไม่อาจให้เกิดความยินดีและความคิดติดอยู่ในอารมณ์นั้นๆ ได้ เช่น รูปารมณ์ที่มากระทบจักขุทวาร แม้รูปารมณ์นั้นกำหนัดยินดี จิตอยู่ในอารมณ์นั้นๆ ได้

กามราคสัญโญชน์เท่าที่กล่าวมาแล้วนี้ ได้ยกตัวอย่างเฉพาะทางรูปารมณ์ประการเดียว แต่พึงเข้าใจว่า คำว่า กามราคสัญโญชน์นั้น หมายถึงการติดอยู่ในกามารมณ์ทั้ง ๕ ที่มากระทบทวารทั้ง ๕ โดยสิ้นเชิง ไม่ได้หมายความเฉพาะแต่รูปารมณ์ หรืออกุศลกรรมบถที่เป็นกาเมสุมิจฉาจารเท่านั้น

ถาม เมื่อกามราคสัญโญชน์มีหลายอย่างเช่นนี้ ขอทราบว่าพระอริยบุคคลชั้นใดละกามราคสัญโญชน์อะไรได้ ?

ตอบ พระโสดาบันบุคคล ละกามราคะที่เป็นอปายคมนิยได้โดยเด็ดขาด พระสกทาคามีบุคคล ละกามราคะที่ไม่เป็นอปายคมนิยอย่างหยาบได้ พระอนาคามีบุคคล ละกามราคะที่ไม่เป็นอปายคมนิยอย่างประณีตได้

ถาม เพราะเหตุใดพระอริยบุคคลแต่ละชั้น จึงละกามราคะได้แต่ละอย่างดังที่กล่าวนั้น จะละได้ยิ่งหย่อนกว่านั้นบ้างไม่ได้หรือ ?

ตอบ ต้องละได้ตามอันดับดังกล่าว จะละได้ยิ่งหย่อนกว่านี้เป็นอันไม่มี เพราะพระโสดาบันบุคคลนั้นย่อมเห็นรูปนามขันธ์ ๕ นี้ สักแต่ว่าเป็นสภาวธรรมอันหนึ่ง ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน และโดยความเห็นดังนี้ จึงละสักกายทิฏฐิได้ เมื่อละสักกายทิฏฐิได้แล้ว กรรมใดที่เป็นทุจริตอันจะนำไปสู่อบายก็ย่อยไม่กระทำกรรมนั้น แต่พระโสดาบันบุคคลนี้ถึงแม้ว่าละสักกายทิฏฐิได้ แต่ก็ยังไม่สามารถจะละมานสัญโญชน์ได้ ฉะนั้นถึงแม้จะเห็นรูปนามขันธ์ ๕ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตนแล้วก็จริง แต่ยังเห็นรูปนามขันธ์ ๕ โน้นเป็นเขาอยู่ ความพอใจยินดีในอารมณ์ที่มากระทบจึงยังมีอยู่

สำหรับพระสกทาคามีบุคคล โดยอำนาจแห่งสกทาคามิมรรค ซึ่งได้ประหาณกิเลสเป็นครั้งที่สอง ถึงแม้ว่าไม่ได้ประหาณกิเลสใด ๆ เป็นสมุจเฉทเพิ่มขึ้นจากโสดาปัตติมรรคก็ดี แต่ก็ได้ประหาณให้เป็นตนุกระ คือให้เบาบางลงยิ่งขึ้น ฉะนั้นความพอใจในกามคุณอารมณ์ที่มากระทบแม้จะยังอยู่ก็ย่อมเบาบางลงมาก จึงประหาณกามราคะที่ไม่เป็นอปายคมนิยอย่างหยาบได้เด็ดขาด

สำหรับพระอนาคามีบุคคล โดยอำนาจอนาคามิมรรรค ซึ่งได้ประหาณกิเลสเป็นครั้งที่สาม จึงประหาณกามราคะที่ไม่เป็นอปายคมนิย อย่างประณีตได้โดยเด็ดขาด หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พระอนาคามีบุคคลนี้ละกามราคสัญโญชน์ทุกประการได้เป็นสมุจเฉทก็ได้

ถาม ถ้าเช่นนั้นก็หมายความว่า พระอนาคามีบุคคลย่อมประหาณกามารมณ์ทั้ง ๕ ที่มากระทบทวารทั้ง ๕ ได้อย่างเด็ดขาด ดูก็ไม่ต่างอะไรกับพระอรหันต์?

ตอบ ยังก่อน พระอนาคามีบุคคลยังละสัญโญชน์เบื้องสูง มีรูปราคะ อรูปราคะ เป็นต้น ยังไม่ได้ ซึ่งพระอรหันต์ย่อมละได้โดยสิ้นเชิง แต่ปัญหาเหล่านี้ ขอยกไว้กล่าวต่อถึงสัญโญชน์นั้นๆ

จบ กามราคสัญโญชน์

๕. ปฏิฆสัญโญชน์

ปฏฺฐหญฺญตีติ ปฏิโฆ

ธรรมใดย่อมกระทบในอารมณ์ ฉะนั้น ธรรมนั้นชื่อว่า ปฏิฆะ

ปฏิฆะสัญโญชน์ คือความไม่พอใจในอารมณ์ทั้งหลายที่มากระทบ หรืออีกนัยหนึ่ง การติดอยู่ในความไม่พอใจต่ออารมณ์ทั้งหลาย ชื่อว่า ปฏิฆะ การติดอยู่ในปฏิฆะเป็นสัญโญชน์ประการหนึ่ง ในสัญโญชน์ ๑๐ ประการนั้น และการติดอยู่ในปฏิฆะสัญโญชน์ย่อมทำให้สัตว์ทั้งหลายติดอยู่ในภพ อันเป็นวัฏฏทุกข์ เมื่อว่าโดยสภาวะแล้วก็มีนัยตรงกันข้ามกับกามราคสัญโญชน์ ซึ่งได้แสดงมาแล้ว จึงควรที่จะได้ศึกษาให้เป็นที่เข้าใจ เพื่อประโยชน์แห่งการพ้นทุกข์เช่นเดียวกัน

ถาม ปฏิฆสัญโญชน์มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง?

ตอบ ปฏิฆสัญโญชน์จำแนกเป็นส่วนใหญ่ได้ ๒ ประการ คือ ที่เป็นอปายคมนิย และไม่เป็นอปายคมนิย ส่วนที่ไม่เป็นอปายคมนิยก็จำแนกเป็นโอฬาริกะอย่างหยาบ และสุขุมะอย่างประณีต เช่นเดียวกับกามราคสัญโญชน์

ถาม ปฏิฆสัญโญชน์ที่เป็นอปายคมนิย เป็นอย่างไร ที่ไม่เป็นอปานคมนิยอย่างหยาบนั้นเป็นอย่างไร? ที่ไม่เป็นอปายคมนิยอย่างประณีตนั้น เป็นอย่างไร?

ตอบ ปฏิฆสัญโญชน์ที่เป็นอปายคมนิยและไม่เป็นอปายคมนิย ทั้งที่เป็นอย่างหยาบและอย่างประณีต ก็เป็นทำนองเดียวกับกามราคสัญโญชน์ ต่างกันที่กามราคสัญโญชน์เป็นความพอใจในอารมณ์ ปฏิฆสัญโญชน์เป็นความไม่พอใจในอารมณ์เท่านั้น ขอให้พิจารณาตามหลักของกามราคสัญโญชน์โดยอนุโลม

ถาม การละปฏิฆสัญโญชน์ของพระอริยบุคคล ก็เป็นไปตามชั้นและอันดับในทำนองเดียวกันกับการละกามราคสัญโญชน์หรือ?

ตอบ เป็นไปในทำนองเดียวกัน ตลอดจนเหตุผลที่ว่าทำไมพระอริยบุคคลชั้นนั้นจึงละได้อันดับนั้นด้วย

จบ ปฏิฆสัญโญชน์

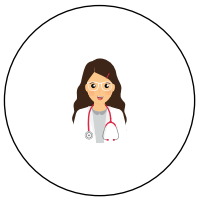

คุยกับหมอ

หมอพิม

รังแค รังแก

สวัสดีค่ะชาวอาสภสารทุกท่าน คอลัมน์คุยกับหมอปักษ์นี้ หมอพิมมีเรื่องที่ประสบพบเจอกับตัวเองนั่นก็คือเรื่อง **“รังแค”** หรือชื่อภาษาอังกฤษที่เรียกว่า **“Seborrheic dermatitis”** หรือที่ใครๆ ก็เรียกย่อๆ ว่า **“เซ็บเดิร์ม”** มาบอกเล่าอาการ (ที่ใครหลายๆคนเป็น เคยเป็นแต่หายแล้ว หรือเป็นๆ หายๆ) ที่ทำให้ทั้งคัน เจ็บ แสบ ไม่หายซักที การรักษาเบื้องต้น ซึ่งหากเข้าใจโรคนี้แล้ว เราสามารถดูแลตัวเองได้ โดยไม่ยากเลยค่ะ

รังแค, เซ็บเดิร์ม (SebDerm) คืออะไร และสาเหตุเกิดจากอะไร

รังแค (Dandruff) หรือชื่อ เซ็บเดิร์ม คือสะเก็ดขุย ขาวๆ เหลืองๆ เล็กๆ หรือเป็นแผ่นๆ บนหนังศีรษะ ที่มาพร้อมกับอาการแสบคันศีรษะหรือหู บางทีก็มีตุ่มขึ้นที่ศีรษะ โดยมักขึ้นบริเวณผิวหนังที่มีต่อมไขมันเยอะๆ (เช่นใบหน้า คิ้ว ร่องจมูก หน้าอก) ในปัจจุบัน สาเหตุการเกิดนั้นยังไม่ชัดเจน แต่ประโยคที่เราๆเคยได้ยินมาคือ โรคนี้เป็นแล้วไม่หาย เดี๋ยวเป็นเดี๋ยวหาย มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางผิวหนังได้ให้ความเห็นว่า มีองค์ประกอบของการเกิดโรคจาก 3 ปัจจัย คือ ยีสต์ (Yeast), สมดุลของหนังศีรษะ และพฤติกรรมที่ไม่ถูกกับโรค

ยีสต์ (Yeast) ชนิดของเชื้อราตัวเล็กๆ ที่ชื่อว่า Malassezia species กลุ่มเดียวกับที่ทำให้เกิดโรคเกลื้อน เชื้อนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดการดำเนินโรค เนื่องจากเชื้อจะปล่อยกรดไขมันที่เป็นของเสีย ทำให้เกิดการอักเสบของหนังศีรษะ โดยความรุนแรง จะขึ้นอยู่กับการตอบสนองทางภูมิคุ้มกันของแต่ละบุคคล

สมดุลของหนังศีรษะ สภาพของหนังศีรษะที่แห้งเกินไป ก่อให้เกิดอาการคัน หนังศีรษะที่มันเกินไปก็ทำให้จำนวนยีสต์เพิ่มขึ้น หรือหนังศีรษะที่กำลังอักเสบจะทำให้การผ่านของตัวกระตุ้น (Antigen) เข้าไปก่อให้เกิดการอักเสบของผิวหนังได้ง่าย

พฤติกรรม คล้ายกับเวลาที่ร่างกายอ่อนแอ ก็ก่อให้เกิดอาการของโรคได้ ปัจจัยกระตุ้นโรคนี้ได้แก่ ภาวะเครียด นอนหลับพักผ่อนไม่เพียงพอ ไม่ออกกำลังกาย ภาวะขาดอาหาร การดื่มเหล้า การทานอาหารบางอย่าง ก็ทำให้โรคแย่ลงเช่นกัน

3 วิธีที่จะรักษากับโรค เซ็บเดิร์ม (SebDerm) ให้หายขาด

จริงอยู่ว่าปัจจัยทางพันธุกรรม และ ความไวของระบบภูมิคุ้มกันต่อยีสต์นั้นเป็นเรื่องที่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่หากปรับพฤติกรรมสร้างวินัยให้กับชีวิตเป็นสำคัญแล้วโรคหายได้ หรือหากจะเป็นก็นานๆ ครั้งตามปัจจัยที่ ณ ตอนนั้นๆ ควบคุมไม่ได้ เรามาศึกษาวิธีที่จะใช้ป้องกันเพื่อไม่ให้เป็น เซ็บเดิร์มกันค่ะ

1. การดูแลสมดุลของยีสต์

<u>ยีสต์บนหนังศีรษะ</u> – การใช้แชมพูขจัดรังแค โดยมีส่วนประกอบในการยับยั้งเชื้อรา เช่น 2% Ketoconazole จะช่วยลดปริมาณเชื้อบนหนังศีรษะและ ทำให้รังแคดีขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสระผม ต้องทิ้งแชมพูไว้บนศีรษะนาน 5-10 นาที ก่อนล้างออก สามารถใช้ครีมนวดผมตามได้ เนื่องจากแชมพูจะทำให้หนังศีรษะแห้ง และสามารถใช้ร่วมกับแชมพูอื่นๆ ได้ ความถี่ในการสระขึ้นอยู่กับอาการ ช่วงที่เป็นเยอะอาจจะสระด้วยแชมพูนี้ทุกวัน หรือวันเว้นวัน และถึงแม้อาการดีขึ้นแล้วก็ควรใช้ต่อเนื่องอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

<u>ยีสต์ในลำไส้</u> – ถึงการศึกษาเรื่องยีสต์ในลำไส้กับเซ็บเดิร์มจะยังมีน้อย แต่พบว่าอาหารที่มีส่วนประกอบของยีสต์ เช่น แป้ง น้ำตาล นม เนย ชีสต์ ที่ทำให้ยีสต์ในลำไส้เพิ่มขึ้น ล้วนแล้วแต่ทำให้อาการของผื่นแย่ลง การจำกัดอาหารเหล่านี้ รวมถึงการใช้ โปรไบโอติก (Probiotic) มาช่วยรักษาจะทำให้การควบคุมโรคได้ง่ายขึ้น

เซิบเดิร์ม ยังไม่มีการยืนยันว่าสัมพันธ์กับการขาดวิตามิน เช่น Zinc หรือสังกะสี แต่การขาดธาตุสังกะสี อาจทำให้เกิดอาการทางผิวหนังที่คล้ายคลึงกับเซิบเดิร์มได้

2. การรักษาสมดุลของหนังศีรษะ

<u>หนังศีรษะแห้ง/หนังศีรษะมัน</u> – การเลือกแชมพูเป็นส่วนประกอบที่มีฤทธิ์ลดการอักเสบของหนังศีรษะ และลดการแบ่งตัวของยีสต์ ได้แก่ แชมพู ทาร์ (Tar shampoo), ซิงค์ไพริไทออน (Zine pyrithion), ซิลิเนียม (Seleium) จะทำให้ลดรังแคได้มากขึ้น และมักใช้ได้ดีในคนที่หนังศีรษะมัน แต่มักทำให้หนังศีรษะแห้ง จึงควรใช้ไม่ถี่เกินไปในคนที่ผิวแห้ง โดยกลิ่นอาจจะไม่หอมนัก สำหรับคนที่หนังศีรษะแห้ง ควรหลีกเลี่ยงการใช้น้ำอุ่นสระผม การใช้น้ำมันมะพร้าว น้ำมันมะกอก ชโลมศีรษะข้ามคืนก่อนสระออก ช่วยทำให้หนังศีรษะไม่แห้งเกินไป

<u>การอักเสบของหนังศีรษะ</u> – การรักษาอาการอักเสบของหนังศีรษะ สเตอรอยด์ชนิดทา จะทำให้ เซ็บเดิร์ม ดีขึ้นได้ง่ายและเร็ว แต่มีผลเสียในระยะยาวทำให้โรคเป็นซ้ำง่าย และหนังศีรษะบางและอ่อนแอลง แนะนำให้ใช้ในกรณีที่การอักเสบเป็นมากๆในระยะเวลาสั้นๆ ไม่เกิน 1 สัปดาห์เท่านั้น การยับยั้งการอักเสบด้วยวิธีอื่นเช่น ยาทาต้านเชื้อรา ยาต้านการอักเสบแบบไม่มีสเตอร์รอย ยาเหล่านี้ให้ผลการควบคุมโรคในระยะยาวได้ดีกว่าการใช้สเตอรอยด์ การใช้ การรักษาด้วยแสง หรือ เลเซอร์ เพื่อลดการอักเสบของหนังศีรษะและใบหน้าเป็นทางเลือกที่ดีในผู้ที่มีปัญหากับการทายา อย่างไรก็ตามการจะเริ่มใช้ยารักษาการอักเสบของหนังศีรษะดังกล่าว ควรปรึกษาแพทย์ผิวหนัง ก่อนเริ่มการรักษา จะดีที่สุดค่ะ

3. การดูแลสุขภาพกาย และ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

เซ็บเดิร์ม เป็นโรคที่ต้องมีวินัยในการรับประทานอาหาร นอนหลับอย่างเพียงพอ และมีความสุข อาหาร ควรรับประทานให้ได้สมดุล ควรลดอาหารที่ใช้ยีสต์เป็นส่วนประกอบ ลดแป้ง น้ำตาล นม เนย ชีสต์ น้ำอัดลม แอลกอฮอล์ ความเครียด ขาดการพักผ่อน อดนอน จะทำให้ผื่นเห่อ และควบคุมอาการของโรคได้ยาก ควรนอนหลับอย่างน้อย 6 ชั่วโมงต่อวัน ในช่วง 5 ทุ่ม ถึง ตี5 ดื่มน้ำให้เพียงพอ การออกกำลังกาย ควรออกกำลังกายให้สม่ำเสมอ ไม่หักโหม หรือน้อยจนเกินไป และต้องอาบน้ำสระผม ทันทีหลังจากการออกกำลังกาย หรือมีเหงื่อออกเยอะๆ หากเราเข้าใจโรคอย่างถูกต้องและมีวินัยสามารถปฏิบัติตาม 3 เคล็ดลับนี้ได้แล้ว เซ็บเดิร์ม ก็จะไม่เป็นปัญหาของเราอีกต่อไป

หากมีอาการรังแคที่ลองรักษาด้วยแชมพูหรือแก้ไขตามปัจจัยดังกล่าวแล้วไม่ดีขึ้น อาจจะเป็นจากโรคเซ็บเดิร์มที่รุนแรง หรือสาเหตุจากโรคอื่นได้ ดังนั้นการพบแพทย์เพื่อตรวจ และรับการรักษาเพิ่มเติม จึงเป็นเรื่องแนะนำอย่างยิ่งค่ะ

บทความอ้างอิงจาก ดร.นพ. สาโรช สุวรรณสุทธิ https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B9%81%E0%B8%84

- Goldsmith LA, et al. Edited; Fitpatrick’s Dermatology in general medicine, Edition 8th. 2012

ตารางกิจกรรม ประจำปี ๒๕๖๖

มกราคม

๑ มกราคม	วันขึ้นปีใหม่

มีนาคม

๑ - ๕ มีนาคม	คอร์สปฏิบัติธรรมอินเดีย
๖ มีนาคม	วันมาฆบูชา
๓ - ๗ มีนาคม	คอร์สมาฆภาวนา

เมษายน

๖ เมษายน	วันจักรี
๑๓ - ๑๕ เมษายน	วันสงกรานต์

พฤษภาคม

๑ พฤษภาคม	วันแรงงาน
๔ พฤษภาคม	วันฉัตรมงคล
๑๗ พฤษภาคม	วันพืชมงคล

มิถุนายน

๒ - ๖ มิถุนายน	คอร์สวิสาขภาวนา
๓ มิถุนายน	วันวิสาขบูชา และผ้าป่าสามัคคี วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จ พระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี
๑๑ มิถุนายน	วันอัฏฐมีบูชา

กรกฎาคม

๒๘ กรกฎาคม	วันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จ พระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลง กรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

สิงหาคม

๑ สิงหาคม - ๒๙ ตุลาคม	คอร์สสัจจานุปัสสนา (คอร์ส ๓ เดือน)
๑ สิงหาคม	วันอาสาฬหบูชา
๒ สิงหาคม	วันเข้าพรรษา
๑๒ สิงหาคม	วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้า สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และวันแม่แห่งชาติ

ตุลาคม

๑๓ ตุลาคม	วันคล้ายวันสวรรคต พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
๒๙ ตุลาคม	วันออกพรรษา
๓๐ ตุลาคม	วันตักบาตรเทโวโรหณะ
๒๒ - ๒๙ ตุลาคม	คอร์สมุทิตาอาจริยปฏิบัติบูชา ครั้งที่ ๑๐
๒๓ ตุลาคม	วันปิยมหาราช

พฤศจิกายน

๕ พฤศจิกายน	กฐินสามัคคี
๒๔ - ๒๗ พฤศจิกายน	คอร์สอาจริยอาสภปฏิบัติบูชา
๒๔ พฤศจิกายน	ครบรอบวันละสังขารหลวงพ่อใหญ่
๒๗ พฤศจิกายน	วันลอยกระทง

ธันวาคม

๕ ธันวาคม	วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (วันพ่อแห่งชาติ)
๑๐ ธันวาคม	วันรัฐธรรมนูญ
๓๑ ธันวาคม	วันสิ้นปี

การสนับสนุนกิจกรรมของวัด

ญาติโยมและผู้มีจิตศรัทธาที่ไม่สะดวกเดินทางมาที่วัดภัททันตะอาสภาราม ด้วยตนเอง สามารถบริจาคปัจจัยช่วยเหลือค่าใช้จ่ายและสนับสนุนกิจการต่างๆ ภายในวัด โดยทางวัดมีบัญชีที่สามารถรับปัจจัยสนับสนุนผ่านธนาคาร ดังต่อไปนี้

กองทุนกลาง (มีสองบัญชี)

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทั่วไป เช่น ค่าบำรุงยานพาหนะค่าน้ำมัน ค่าน้ำ-ไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด และใช้เบิกจ่ายสมทบบัญชีอื่นๆ ทุกประเภท

๑. ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 117-2-64875-0
ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม
๒. ธ.กรุงไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 210-0-39552-1
ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม (กองทุนกลาง)

กองทุนภัตตาหาร (มีสองบัญชี)

เพื่อเป็นค่าภัตตาหารสำหรับพระภิกษุสามเณรในยามจำเป็นและเป็นค่าอาหารสำหรับโยคีบุคคลผู้มาอยู่ปฏิบัติธรรมกรรมฐานในวัด

๑. ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 117-2-64876-9
ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม
๒. ธ.กรุงไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 210-0-39554-8
ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม (กองทุนภัตตาหาร)

กองทุนอุโบสถ (มีสองบัญชี)

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนาและงานที่เกี่ยวเนื่องกับอุโบสถของวัด

๑. ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 117–2–64886–6
ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม
๒. ธ.กรุงไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 210-0-39551-3
ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม (อุโบสถ)

<u>กองทุนเผยแผ่</u>

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเผยแผ่ธรรมะ เช่น ค่าพิมพ์ ค่าจัดทำหนังสือ และค่าเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่จำเป็น

ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 117-2-64885-8

ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม

<u>กองทุนสงฆ์อาพาธ</u>

เพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ เวชภัณฑ์ และค่าตรวจรักษาโรค ในคราวจำเป็นสำหรับพระภิกษุสามเณร และผู้ปฏิบัติธรรม

ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 117-2-64878-5

ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม

<u>กองทุนที่ดิน</u>

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน

ธ.กรุงเทพ สาขาบ้านบึง บัญชีฝากประจำ ๖ เดือน เลขที่ 353-216894-9

ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม

<u>กองทุนอาสภาคาร</u>

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาอาคาร ศาสนยิสสา (ที่ตั้งรูปปั้นหลวงพ่อใหญ่ฯ)

ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 117-2-23760-4

ชื่อบัญชี ภัททันตะอาสภาคาร

<u>กองทุนก่อสร้าง</u>

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคารถาวรวัตถุ รวมทั้งซ่อมแซมอาคารสถานที่ซึ่งชำรุดเสีย

ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ 117-2-64877-7

ชื่อบัญชี วัดภัททันตะอาสภาราม

ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธา

ร่วมสมทบทุนสร้างอุโบสถ ๓ ชั้น

วัดภัททันตะอาสภาราม ต.หนองไผ่แก้ว อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี

สามารถติดต่อร่วมบุญได้ที่ สำนักงานวัดภัททันตะอาสภาราม

หรือโอนเงินเข้าบัญชีวัดภัททันตะอาสภาราม (กองทุนอุโบสถ)

ธ.กรุงไทย สาขาบ้านบึง เลขที่ 210-0-39551-3

ธ.กสิกรไทย สาขาบ้านบึง เลขที่ 117-2-64886-6

โทร. 086-8198358, 085-6787160, 034-160509

e-mail: bhaddanta@gmail.com

ID Line @watbhaddanta.com

ขอเรียนเชิญร่วมทำบุญ

กองทุนบูชาพระธรรม 84,000 พระธรรมขันธ์
เพื่ออุโบสถและห้องปฏิบัติธรรมวัดภัททันตะอาสภาราม
กองทุนละ 1,000 บาท จำนวน 84,000 กอง

ร่วมบุญได้ที่ ธนาคารกสิกรไทย
กองทุน 84,000 พระธรรมขันธ์ สาขาหนองปรือ
เลขที่บัญชี 102 174 8745

ร่วมบุญแล้ว ให้สแกน QR CODE กรอกรายละเอียด
เพื่อรับลำดับเลขพระธรรมขันธ์และของที่ระลึก

หรือติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อแจ้งความประสงค์ร่วมบุญ
ที่เบอร์โทร 086 819 8358, 094 553 4431

สแกนที่นี่

กรุณาส่ง...

อาสภสาร วารสารรายสี่เดือน ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๕๗ ประจำเดือน มกราคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖
จัดทำโดย
วัดภัททันตะอาสภาราม
๑๑๘/๑ หมู่ ๑ บ้านหนองปรือ ต.หนองไผ่แก้ว อ.บ้านบึง จ. ชลบุรี
โทรศัพท์ ๐๓๘-๑๖๐-๕๐๙, ๐๘๖-๘๑๙-๘๓๕๘ ID Line @watbhaddanta.com
e-mail: bhaddanta@gmail.com website: www.watbhaddanta.com